Kliimaministri määruse
„Ettevõtete ressursitõhususe investeeringute toetuse andmise tingimused ja kord perioodil 2021–2027“ eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

Määrus kehtestatakse perioodi 2021−2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakendamise seaduse (edaspidi *ÜSS2021_2027*) § 10 lõike 2 alusel ja kooskõlas Vabariigi Valitsuse 12.05.2022 määruse nr 55 „Perioodi 2021–2027 ühtekuuluvuspoliitika ja siseturvalisuspoliitika fondide rakenduskavade vahendite andmise ja kasutamise üldised tingimused“ (edaspidi *ühendmäärus*) § 41 lõikega 1.
Ettevõtete ressursitõhususe investeeringute toetust on varem antud ELi perioodi 2014–2020 vahenditest prioriteetse suuna „Kasvuvõimeline ettevõtlus ja rahvusvaheliselt konkurentsivõimeline teadus- ja arendustegevus“ meetme „Ettevõtete ressursitõhusus“ tegevuse „Investeeringud parimasse võimalikku ressursitõhusasse tehnikasse; ressursijuhtimissüsteemide ja toetavate IT-rakenduste toetamine“ kaudu ning toetatakse taaste- ja vastupidavuskava alusel keskkonnaministri määruse 19.07.2022 nr 33 alusel.

Eelnõu ja seletuskirja koostasid Kliimaministeeriumi ringmajanduse osakonna nõunikud Marika Lillemets (e-post marika.lillemets@kliimaministeerium.ee, tel 626 2867) ja Toomas Luhse (e-post toomas.luhse@kliimaministeerium.ee, tel 605 4315) ning finantsosakonna struktuuritoetuste nõunik Eerika Purgel (e-post eerika.purgel@kliimaministeerium.ee, tel 626 0709). Riigiabi reeglite kohase vastavusanalüüsi ja ekspertiisi tegi SA Keskkonnainvesteeringute Keskus. Juriidilise ekspertiisi teostas Kliimaministeeriumi õigusosakonna jurist Rene Lauk.

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb 28 paragrahvist, mis on liigendatud 10 peatükki. Peatükid jagunevad järgmiselt:
1. Üldsätted
2. Toetatavad tegevused, kulude abikõlblikkus ja toetuse määr
3. Nõuded taotlejale ja taotlusele
4. Toetuse taotlemine
5. Taotluse menetlemine
6. Taotluse rahuldamise otsuse muutmine ja kehtetuks tunnistamine
7. Toetuse saaja õigused ja kohustused
8. Aruannete esitamine
9. Toetuse maksmise tingimused
10. Finantskorrektsioonid ja vaided

Eelnõu 1. peatükis on kirjeldatud üldsätted.
Toetatav tegevus panustab „Eesti 2035“ pikaajalise strateegilise sihti „Eestis on tugev, uuendusmeelne ja teadmistepõhine ning vastutustundlik majandus“, viies Eestis ellu ÜRO üleilmseid säästva arengu eesmärke 12.2 „Saavutada 2030. aastaks loodusvarade säästev majandamine ja tõhus kasutamine“ ning 12.4 „Saavutada 2020. aastaks kemikaalide ja kõikide jäätmete keskkonnaohutu käitlemine kooskõlas kokkulepitud rahvusvaheliste raamistikega kogu nende elutsükli jooksul ning vähendada oluliselt nende sattumist õhku, vette ja pinnasesse, et viia miinimumini nende negatiivne mõju inimese tervisele ja keskkonnale“.
Toetatav tegevus aitab saavutada „Eesti 2035“ strateegia aluspõhimõtete hoidmist ja aitab kaasa sihi „Majandus – Eesti majandus on tugev, uuendusmeelne ja vastutustundlik“ saavutamisele keskkonna- ja kliimaeesmärke ning regionaalarengut toetaval moel. Seda hinnatakse toetuse

andmisel näitajatega „ressursitootlikkus“, „kasvuhoonegaaside netoheide ekvivalenttonnides“ ja „ringleva materjali määr“ ja „tööjõu tootlikkus“.

Toetatav tegevus aitab saavutada ELi ringmajanduse tegevuskava eesmärki kiirendada majanduse ümberkorraldamiseks tehtavaid muudatusi, mis on ette nähtud Euroopa rohelise kokkuleppega.
Ressursitõhususe edukas rakendamine eeldab süsteemset lähenemist, st investeeringute tegemiseks peab eelnevalt olema tehtud põhjalik analüüs, mis aitaks välja tuua probleeme ja kitsaskohti ning leida neile sobivad lahendused.
Esiteks parandatakse ettevõtete teadlikkust, mis suurendab huvi ressursitõhususe ja selle võimaluste vastu. Ringmajanduse ja kemikaalivaldkonna eksperte koolitatakse kliimaministri käskkirja „Toetuse andmise tingimuste kehtestamine ning 2023–2029 tegevuskava ja eelarve kinnitamine ringmajanduse alase teavituste ja koolituste läbiviimiseks ning lahenduste rakendamiseks“ alusel. Kui auditid/analüüsid on tehtud, on võimalik ettevõtetel neis pakutavaid ressursisäästulahendusi rakendama asuda.

Paragrahvi 1 lõige 1 kirjeldab toetuse andmise aluseid. Määruse alusel toetatavad tegevused on käsitletavad strateegiliselt oluliste tegevuste kogumina Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1060 artikli 2 punkti 5 ning Vabariigi Valitsuse 12. mai 2022.a määruse nr 55 „Perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakenduskavade vahendite andmise ja kasutamise üldised tingimused“ § 41 lõike 1 punkt 8 tähenduses. Rakendusasutus koostab koostöös korraldusasutusega teavitamistegevuste kava projektide kogumile, mis on strateegiliselt oluline ning korraldab vastavalt Vabariigi Valitsuse 12.05.2022 määruse nr 54 „Perioodi 2021–2027 ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide vahendite andmisest avalikkuse teavitamine“ § 2 lõikes 5 toodud nõuete täitmise.
Paragrahvi 1 lõige 2 kirjeldab, millise programmi raames toetust eraldatakse ning millist tegevust meede aitab saavutada.
Paragrahvi 1 lõige 3 kirjeldab toetatavate tegevuste valimise aluseid.

Eelnõu § 2 lõikes 1 on defineeritud määruses kasutatud terminid.
Lõike 2 punktides 1–23 täpsustatakse terminid määruse tähenduses, et oleks võimalik sätestada ja piiritleda rahastatavad tegevused, nende prioriteetsus ning projekti panus meetme eesmärkidesse.
Punktis 1 selgitatakse, et abikõlbliku kulu aluseks olev tegevus peab olema tehtud ja kuludokument koostatud abikõlblikkuse perioodil ning olema vajalik ja mõistlik. Kulu aluseks olev tegevus peab olema kooskõlas kehtiva õigusega, eelkõige ühendmääruse ja käesoleva määrusega.
Punktis 6 toodud innovatsioon on uute ideede ja teadmiste kasutamine uudsete lahenduste rakendamiseks, mis hõlmab toodete ja teenuste väljatöötamist ning uuendamist (tooteinnovatsioon), vastavate turgude hõivamist ja laiendamist (turuinnovatsioon), uute tootmis-, tarne- ja müügimeetodite loomist ning juurutamist (protsessiinnovatsioon), uuendusi juhtimises ja töökorralduses (organisatsiooniinnovatsioon) ning töötingimuste ja personali oskuste arendamist (personaliinnovatsioon).
Punktis 7 toodud kliimakindluse tagamist hinnatakse ning asjakohane analüüs esitatakse vajaduse korral koos taotlusega. Taristu kliimakindluse tagamise hindamisel tuleb lähtuda Euroopa Komisjoni teatisest nr 2021/C 373/01 „Taristu kliimakindluse tagamise tehnilised suunised aastateks 2021–2027“ (ELT C 373, 16.9.2021, lk. 1–92).
Taristuinvesteeringute puhul, mille kestvus on vähemalt viis aastat, tuleb taotlusele lisada kliimakindluse tagamise hinnang rakendusüksuse kehtestatud vormil. Taristu on näiteks hooned, võrgutaristu (nt elektrivõrgud, veetaristu), jäätmete käitlussüsteemid, muud materiaalsed varad. Taristuprojektid, mille puhul on vajalik kliimakindluse tagamine, hõlmavad uue taristu rajamist või olemasoleva taristu terviklikku uuendamist või laiendamist.

Taristuprojektide korral on vaja arvestada energiatõhususe esikohale seadmise põhimõttega, mis tähendab, et taristuprojektid peavad suurendama energiatõhusust, et seeläbi kokku hoida energiakulu ning toetada kliima- ja keskkonnaeesmärkide saavutamist. Taristu hõlmab nii uut taristut kui ka olemasoleva taristu uuendamist, ajakohastamist ja laiendamist.
Punktis 13 toodud ressursi termin katab tootmises kõiki kaupade ja teenuste valmistamiseks vajalikke tootmistegureid, sh toore, energia, vesi, jäätmed.
Punktis 14 täpsustatakse ressursitootlikkuse terminit. Ressursitootlikkus on sisemajanduse koguprodukti (SKP, referentsaasta 2015) ja kodumaise materjalitarbimise (DMC) suhe. DMC tähendab kõiki Eestis tarbitud tahkeid, vedelaid ja gaasilisi materjale, millel on majanduslik väärtus ja mida kasutatakse tootmise ja tarbimise protsessis. Sõna „kodumaine“ tähistab materjali, mis Eestis tarbiti, st nii kodumaisest keskkonnast ammutatud kui ka imporditud materjal, samas kui eksporditud materjal on välja arvatud. DMC suurimad kategooriad on fossiilsed kütused, mineraalid ja biomass. SKP kasvutempo mõõtmiseks viiakse jooksevhindades SKP eelmise aasta hindadesse ja leitakse saadud mahumuutused referentsaasta taseme järgi. Seda nimetatakse SKP arvutamiseks aheldamise meetodil. Hinnamuutused seega SKP kasvutempot ei mõjuta. Selleks, et vältida turuhindade kõikumisi, lähtutakse ressursisäästu arvutustes püsihindadest (st taotluse esitamise aasta hindadest).
Punktis 17 toodud tootmisjäägiks võivad näiteks olla soe vesi, jääksoojus, saepuru, süsihappegaas. Lisaks võib tootmisjäägiks olla kõrvalsaadus, aga mitte jäätmed.
Punktides 22 ja 23 käsitletakse Tallinna regioonina Tallinna linna ümbritsevate omavalitsustega (Maardu linn, Harku vald, Saue vald, Saku vald, Kiili vald, Rae vald, Jõelähtme vald, Viimsi vald) ning Tartu regioonina käsitletakse Tartu linna haldusüksusena.

Paragrahvis 3 sätestatakse toetuse andmise eesmärk ning seatakse oodatav tulemus.
Lõige 1 defineerib toetuse andmise eesmärgi, määramata täpselt toetatavat tegevust. Toetuse andmise eesmärk tuleneb eelkõige Eesti majanduse toodete ja teenuste ressursimahukusest, mis on jätkuvalt suur (üks suuremaid ELis, https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-datasets/-/sdg_12_20). Selle parandamiseks on vaja teha investeeringuid innovaatilistesse rohetehnoloogiatesse ja ressursitõhusatesse lahendustesse. Kõnealuse meetme tegevus peab soodustama selliste investeeringute tegemist ettevõtetes. Majanduses jäetakse kõrvale väärtuslikke materjale, mistõttu suureneb nõudlus ja konkurents ammenduvate ja mõnikord nappide ressursside järele. Lisaks kahjustab surve loodusvaradele üha rohkem keskkonda. Seetõttu võib ressursside tõhusam kasutamine anda olulist majanduslikku ja keskkonnaalast kasu. Lisaks on ressursi tõhusamal kasutamisel oluline mõju kasvuhoonegaaside heite vähendamisele (on hinnatud, et toodetega on seotud 45% kogu heitest, https://ellenmacarthurfoundation.org/completing-the-picture), et aidata kaasa kliimaneutraalsele majandusele, vastupidavusele ja kliimamuutustega kohanemisele. Riigi konkurentsivõime sõltub üha enam majanduse ressursi- ja energiamahukusest ning eri sektorite võimest kasvatada ressursi- ja energiasäästu uute tehnoloogiate ja lahenduste kasutuselevõtu kaudu. Ettevõtete sammud tootmise tõhustamisel, sh materjalide ja jäätmete ringlussevõtu suurendamisel, jäätmetekke vähendamisel ning energiakasutuse optimeerimisel on olnud ebapiisavad. Käsikäes majandusarenguga suurenevad jätkuvalt energia- ja loodusressursside kasutus, jäätmeteke ja negatiivsed keskkonnamõjud. Konkurentsivõimelise ja mitmekesise tööstusbaasi säilimiseks ja edasiarenemiseks tuleb muuta tööstussektor senisest energia- ja ressursitõhusamaks, edendada loodusressursside kasutust vähendavaid tehnoloogiaid ja tootmismeetodeid ning suurendada investeeringuid tehnikasse. Konkreetsete lahendustena võivad olla näiteks liiniseadistused, automaatika jms.
Lõigetes 2 ja 3 kirjeldatakse meetme nimekirja väljund- ja tulemusnäitaja panustamist.
Näitajate sisu ja aruandluse tingimusi kirjeldatakse perioodi 2021–2027 näitajate metoodikas.

Perioodi 2021–2027 meetme nimekirja väljundnäitaja nimetus ja mõõtühik	Algtase ja aasta	2024 vahesiht tase	2029 sihttase	Selgitav teave
Ringmajanduses toetatavad ettevõtjad*	Ei kohaldu	15	75	Toetust saanud unikaalsete ettevõtete arv. Näitajasse loetakse vaid ettevõtjaid äriseadustiku tähenduses (s.o füüsilisest isikust ettevõtja, osaühing, aktsiaselts, täisühing, usaldusühing, tulundusühistu). Saavutustase esitatakse pärast projekti tegevuste lõpetamist lõpparuandes.

Perioodi 2021–2027 meetme nimekirja tulemusnäitaja nimetus ja mõõtühik	Algtase	Aasta	2024 vahesiht tase	2029 siht-tase	Selgitav teave
Esmase toorme sääst projektidega (tonni aastas)	0	2021	ei kohaldu	37 500	Toetatud projekti tulemusel tekkiva esmase toorme sääst ühe aasta kohta. Saavutustase esitatakse järelaruandega aasta pärast projekti lõppemist tegelikele mõõdetud andmetele tuginedes. Arvutusmetoodika leiab KIKi veebilehelt.

* Sealhulgas peetakse eraldi arvestust väike- ja keskmise suurusega ettevõtjate ning suurte ettevõtjate arvu üle.

Lõigetes 4 ja 5 kirjeldatakse „Eesti 2035“ sihti, millesse määruses kirjeldatud toetatav tegevus panustab. Toetatavates projektides arvestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 2021/1060, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfond+, Ühtekuuluvusfondi, Õiglase Ülemineku Fondi ja Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu suhtes kohaldatavad finantsreeglid (ELT L 231, 30.06.2021, lk 159–706), artiklis 9 nimetatud horisontaalseid põhimõtteid. Toetatavate projektide tegevused aitavad kaasa „Eesti 2035“ aluspõhimõtete hoidmisse ning sihi „Eesti majandus on tugev, uuendusmeelne ja vastutustundlik“ ja selle alamsihi „Eesti majandus on tugev ja rahvusvaheliselt konkurentsivõimeline ning leiab uusi ärivõimalusi“ eesmärkide saavutamisse.

Võrdsed võimalused teemal eraldi tegevusi ei toetata, sest toetatavad tegevused panustavad ressursitõhusale majandusele ülemineku edendamisele. Kõigil huvitatud ettevõtetel on võimalus taotleda toetust ressursiauditi tegemiseks. Need ettevõtted, kes selle määruse alusel taotleda ei saa, saavad samadel tingimustel minna toetust taotlema KIKi keskkonnakorralduse programmist. Meede panustab ettevõtete konkurentsivõime ja jätkusuutlikkuse parandamisse ning mitmekesise tööstusbaasi säilimisse ja edasiarenemisse. Ressursitõhusad ettevõtted suudavad paremini konkureerida ka teiste ELi liikmesriikide ettevõtetega.

Soolisse võrdõiguslikkuse teemal eraldi tegevusi ei toetata, sest toetatavad tegevused panustavad ressursitõhusale majandusele ülemineku edendamisele.
Ligipääsetavuse teemal eraldi tegevusi ei toetata, sest toetatavad tegevused panustavad ressursitõhusale majandusele ülemineku edendamisse.
Meetme rakendamisel peetakse silmas tasakaalustatud **regionaalse arengu** eesmärke, mille saavutamist hinnatakse tööviljakuse regionaalsete erisuste kahanemise järgi. Ressursitõhususe kasvul on suur potentsiaal suurendada tööviljakust. Kuna maakondlikud tööviljakuse näitajad ettevõtlusvaldkondade kaupa ei ole kättesaadavad, lähtutakse regionaalsete eesmärkide saavutamise kavandamisel töötleva ja mäetööstuse ettevõtete arvust maakondades. Näitajasse panustamine projektiga toimub siis, kui tööviljakus projekti piirkonnas kasvab. Projektiga ei panustata sellesse näitajasse, kui projekti viiakse ellu Tartu- ja Harjumaal. Arvestatakse Vabariigi Valitsuse tegevusplaani ülesandega suunata „Nutikam Eesti" ja „Rohelisem Eesti" ettevõtlusmeetmete puhul vähemalt 40% toetustest väljapoole Tallinna ja Tartu regiooni. Eelneva perioodi sarnase toetusmeetme andmestikust (allikas: struktuuritoetuse registri aruandlussüsteem, aruanne kajastab andmeid 23.08.23 seisuga) nähtub, et ressursiinvesteeringute toetused jagunesid maakondadesse valdavalt korrelatsioonis töötleva ja mäetööstuse ettevõtete arvuga maakonnas (v.a Harju- ja Ida-Virumaal) ning Harjumaa ja Tartumaa ettevõtjate toetatud projektide arv ja toetusmaht jäid 60% piiresse kõigist toetatud projektidest ja kogu toetusmahust, seega ei ole täiendavate regionaalsete sekkumiste rakendamine otseselt vajalik. Küll aga jälgitakse tegevuse elluviimise jooksul toetuse maakondlikku jaotust ning vajaduse korral kavandatakse muudatused toetuse andmise tingimustes.
Ida-Virumaal saadi toetust proportsionaalselt vähem võrreldes mäe- ja töötleva tööstuse ettevõtete arvuga piirkonnas. Osalt võib see olla tingitud asjaolust, et seda määrust ei kohaldata Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1058, mis käsitleb Euroopa Regionaalarengu Fondi ja Ühtekuuluvusfondi, artiklis 7 toodud tegevustele, millega tegelevaid ettevõtteid on Ida-Virumaal enam. Küll aga rakendatakse Ida-Virumaa ettevõtetele kõrgemat regionaalabi määra.
Kliima ja keskkonnahoid on väga tähtis, sest toetatavad tegevused panustavad ressursitõhusale majandusele ülemineku edendamisse. Toetuse andmise eesmärk on tõhustada ettevõtete ressursikasutust. Info sihi ja näitaja kohta kantakse struktuuritoetuste registrisse (SFOSi).
Lõikes 6 tuuakse välja, et toetuse andmisel on projekti täiendav spetsiifiline näitaja määruse § 5 lõike 1 punktides 1–3 toodud toetatav tegevus ja selle arv ja § 17 lõike 1 punktides 1 ja 4–7 toodud tegevus ja selle tulemus.

Paragrahvi 4 lõigetes 1 ja 2 sätestatakse määruse rakendusüksus ja -asutus. Rakendusüksus on Sihtasutus Keskkonnainvesteeringute Keskus ning rakendusasutus Kliimaministeerium. Lõigetes 3–5 sätestatakse rakendusüksuse kohustused.
Rakendusüksus arvestab eraldi väikese või keskmise suurusega ettevõtjatele ja suurettevõtjatele suunatud toetusi. Arvestatakse, et Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava perioodiks 2021-2027 on programmi rahaliste vahendite (EL) esialgne jaotus sekkumise valdkonna 075 (keskkonnahoidlike tootmisprotsesside ja ressursitõhususe toetamine VKEdes) järgi 24,5 miljonit eurot ning valdkonna 076 (keskkonnahoidlike tootmisprotsesside ja ressursitõhususe toetamine suurettevõtjates) järgi 10 miljonit eurot. Seetõttu on vajalik pidada rakendusüksusel ka eraldi arvetust.

Eelnõu 2. peatükis sätestatakse toetatavad tegevused, kulude abikõlblikkus ja toetuse määr.
Paragrahvi 5 lõikes 1 sätestatakse tegevused, mida toetatakse seoses tootmisprotsessi ümberkujundamisega. Toetust antakse järgmisteks tegevusteks:
1) ressursitõhusa lahenduse väljatöötamine ja rakendamine. Toetatakse terviklikke insenertehnilisi lahendusi, millega kaasneb ressursisääst. Lahendused hõlmavad nii tootmis-

kui ka tarneahelate tõhustamist. Terviklike lahenduste all mõistetakse selliseid lahendusi, mis hõlmavad näiteks tegevusi alates tootmise optimeerimisest kuni hoonete renoveerimiseni/ressursisäästlikumaks muutmiseni. Oluline on esmalt hinnata olemasolevat ressursikasutust ja alles siis dimensioonida tulevast kasutust. Hoonete puhul tuleb silmas pidada, et need peavad olema otseselt seotud tootmise või teenusega (tootmishoonete soojustamine ja nende energiatõhusamaks muutmine eeldusel, et tootmistegevuse spetsiifikast lähtudes on vaja hoida hoones temperatuuri, rõhku või muud olulist tegurit), mitte aga lihtsalt ettevõtte töötingimuste parandamiseks, ilma et sellega kaasneks ettevõtte tootmises ressursitõhususe kasvu;
2) seadmete soetamiseks ja/või väljavahetamiseks uuenduslike ja ressurssi säästvamate vastu. Toetatakse tehnoloogiate uuendamist, mille tulemusena nõuab sama toodangu tootmine vähem ressursi (sh süsteemide parandamine). See võimaldab sama toorainehulgaga saada rohkem toodangut. Toetatakse lahendusi, mis parandavad ettevõtte tootmisprotsesse. Selleks võib olla protsessi reorganiseerimine või mõni muu lahendus;
3) seadme soetamiseks oma tootmisjääkide kasutamiseks, mis vähendab primaarse ja suurendavad teisese toorme kasutamist tootmisprotsessis. Toetatakse lahendusi, mille tulemusena saab ettevõte ära kasutada enda tegevuses tekkivaid tootmisjääke;
4) toetuse kasutamisest teavitamiseks ja avalikustamiseks.

Kui projekti investeeringute toetamiseks on ressursiauditi raames "ei kahjusta oluliselt" põhimõtte ning ka kliimakindluse analüüsid eelnevalt tehtud, siis eraldi neid uuesti teha ei tule.

Lõike 2 järgi rakendub meetmele horisontaalse põhimõttena „ei kahjusta oluliselt“ põhimõte, mille järgi toetatavad tegevused ei kahjusta oluliselt ühtegi keskkonnaeesmärki.
Toetatavad tegevused on kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. juuni 2021 määruse (EL) 2021/1060 artiklis 9 toodud põhimõttega „ei kahjusta oluliselt“. Perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava „ei kahjusta oluliselt“ analüüsi tegi Rahandusministeeriumi tellimusel Hendrikson & Ko. Analüüs tõi välja, et rakenduskavas planeeritud meetmed on kooskõlas „ei kahjusta oluliselt“ printsiibiga. Seda põhimõtet tuleb tõlgendada Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2020/852, millega kehtestatakse kestlike investeeringute hõlbustamise raamistik ja muudetakse määrust (EL) 2019/2088 (ELT L 198, 22.06.2020, lk 13–43, *edaspidi taksonoomiamäärus*), artikli 17 tähenduses. Selles artiklis on määratletud, mida tähendab „oluline kahju“ taksonoomiamäärusega hõlmatud kuue keskkonnaeesmärgi saavutamisele.

Selleks, et meede vastaks „ei kahjusta oluliselt“ põhimõttele, ei tohi toetatav tegevus kahjustada järgmisi keskkonnaeesmärke:
1) kliimamuutuste leevendamine: tegevus kahjustab oluliselt kliimamuutuste leevendamist, kui see põhjustab olulist kasvuhoonegaaside heidet. Toetatavad tegevused ei tekita eeldatavalt kahju hinnatavale eesmärgile, neil puudub negatiivne mõju kliimamuutuste leevendamisele, pigem on mõju positiivne. Uuenduslike ja ressursitõhusamate seadmete kasutamisel on võimalik kasvuhoonegaaside heide väiksem. Väiksemast ressursivajadusest tingituna väheneb vajadus toota uusi materjale, mille tootmisega kaasneks kasvuhoonegaaside heide;
2) kliimamuutustega kohanemine: tegevus kahjustab oluliselt kliimamuutustega kohanemist, kui see põhjustab praeguse kliima ja eeldatava tulevase kliima kahjuliku mõju suurenemist tegevusele endale või inimestele, loodusele või varadele. Määruse tegevustel puudub otsene mõju kliimamuutustega kohanemisele. Kaudne mõju seisneb selles, et tänu väiksemale ressursivajadusele väheneb mõju keskkonnale ja sellest tingituna ka võimalik mõju kliimamuutuste tekkele;
3) vee- ja mereressursside kestlik kasutamine ja kaitse: tegevus kahjustab oluliselt vee- ja mereressursside kestlikku kasutamist ja kaitset, kui see kahjustab veekogude, sealhulgas pinna- ja põhjavee head seisundit või head ökoloogilist potentsiaali, või mereala head

keskkonnaseisundit. Määruse raames toetatavad tegevused ei kahjusta seda eesmärki, pigem positiivne mõju, sest tänu ressursitõhusamatele seadmetele väheneb ka veekasutus;
4) ringmajandus, sh jäätmetekke vältimine ja jäätmete ringlussevõtt: tegevus kahjustab oluliselt ringmajandust (sh jäätmetekke vältimist ja jäätmete ringlussevõttu), kui see põhjustab olulist ebatõhusust materjalide kasutamisel või loodusvarade otsesel või kaudsel kasutamisel, või suurendab oluliselt jäätmete teket, põletamist või kõrvaldamist, või kui jäätmete pikaajaline kõrvaldamine võib oluliselt ja pikaajaliselt kahjustada keskkonda.
Määruse tegevustel on positiivne mõju. Ressursitõhusate seadmete ja oma tootmisjääkide kasutamisega väheneb vajadus uute ressursside järele ning ressursse kasutatakse säästlikkumalt ning väheneb jäätmeteke;
5) saastuse vältimine ja tõrje: määruse raames toetatavad tegevused ei kahjusta seda eesmärki. Tegevus kahjustab oluliselt saastuse vältimist ja tõrjet, kui see suurendab märkimisväärselt saasteainete heidet õhku, vette või pinnasesse. Ressursitõhusamad seadmed vähendavad reostuse oht, kuna suurem osa ressursist kasutatakse tootmiseks ära ning jäätmeid tekib vähem. Oma tootmisjääkide kasutusega väheneb samuti jäätmeteke ja sellest tingitud võimalik reostus;
6) elurikkuse ja ökosüsteemide kaitse ja taastamine: tegevus kahjustab oluliselt elurikkuse ja ökosüsteemide kaitset ja taastamist, kui see kahjustab märkimisväärselt ökosüsteemide head seisundit ja vastupidavust või kahjustab elupaikade ja liikide, sealhulgas liidu tähtsusega liikide kaitsestaatust. Määruse raames toetatavatel tegevustel on kaudne positiivne mõju. Tänu ressursitõhusamatele seadmetele väheneb uue ressursi hankimise vajadus ja sellega seoses mõju keskkonnale.

Kõikide taotluste hindamisel lähtutakse põhimõttest, et toetatakse vaid neid projekte, kus toetatavad tegevused on kooskõlas „ei kahjusta oluliselt“ põhimõtetega.

Paragrahvis 6 kirjeldatakse riigiabi andmisega seonduvat.

Paragrahvis 7 sätestatakse abikõlblikud kulud.
Lõikes 1 viidatakse ÜSS2021_2027 peatükile 5 ning eelnõukohase määruse tingimustele, millele peavad abikõlblikud kulud vastama.
Lõikes 2 määratakse abikõlblikeks nende tegevuste kulud, mis on kirjeldatud eelnõu §-s 5, saavutavad tulemused, nagu kirjeldatud eelnõu §-s 3, mis jäävad §-s 9 sätestatud piirmääradesse ning vastavad otsusele, mis tehti taotluse rahuldamisel. Samuti on välja toodud abikõlblikkuse tingimused üldise grupierandi määruse alusel antava riigiabi puhul.
Lõikes 3 määratakse, millistele kuludele toetust ei anta.
Lõikes 4 sätestatakse, et § 6 lõikes 2 nimetatud riigiabi taotlemise puhul ei või kavandatavat tegevust alustada ja sellega seotud siduvaid kohustusi ei tohi võtta varem kui taotluse esitamise päevale järgneval päeval.

Paragrahv 8 sätestab määruse raames toetatavate tegevuste abikõlblikkuse perioodi detailid.
Lõige 1 sätestab ajaraami projekti abikõlblikkusele ja lõige 2 projekti kestvuse.
Lõige 3 kirjeldab projekti abikõlblikkuse perioodi pikendamise võimalust ning tingimusi.
Toetuse saaja taotluse alusel ja mõjuva põhjuse olemasolul võib abikõlblikkuse perioodi pikendada kuni 31.12.2029. Sellega võimaldatakse toetuse saajal abikõlblikkuse perioodi mõjuval põhjusel pikendada, tagamaks, et projekti elluviimistähtaja pikenemine ei oleks ainus põhjus, mis takistaks oluliste projektide elluviimist ja seeläbi meetme eesmärkide saavutamist.

Paragrahv 9 seab määruse raames antava toetuse piirsumma ja osakaalu.
Lõikes 1 määratakse toetuse maksimaalne ja minimaalne summa.
Selles sekkumises antakse toetust kahe määruse alusel.
Tegevust toetatakse meetmest „Ringmajanduse korraldamine“.

Meede	Rakenduskavaga kooskõlas olevad sekkumised	ELi toetuse eelarve	Riiklik kaas-finantseering	Oma-finantseering	Kogu-maksumus
Ringmajanduse korraldamine	Ringmajanduspõhiste tootmis- ja tarbimismudelite kasutuselevõtu, sh tööstussümbioosi ja toorme hankimisega seotud kahjude vähendamise toetamine ning vastavate erialaekspertide koolitus; tööstus- ja teenindussektori, sh Veed energia- ja ressursitõhususe suurendamine ja auditite toetamine; jäätmetekke ja pakendamise vältimine ja vähendamine, toodete korduskasutuse edendamine; jäätmete liigiti kogumise infrastruktuuri toetamine; ringlussevõtu võime suurendamine ja ohutu materjaliringluse tagamine.	**111 028 963,0**	**2 122 758**	**118 500 000**	**231 651 721**

Rakenduskavaga kooskõlas oleva sekkumise number on 21.2.4.12, rahastatud tegevuste detailne hinnanguline jagunemine on lisatud allpool tabelina. ELi toetusest on planeeritud kasutada reaalselt 34 500 000 eurot, kogumaksumus 103 500 000 eurot. Meetme nimekirjas on ringmajanduse korraldamisel Euroopa Liidu toetuse protsent 47,93. Oleme rakenduskavas planeerinud selle sekkumise kogukuluks 103 500 000 eurot. Kuna toetuse andmisel tuleb arvestada riigiabiga, siis omafinantseeringu panus suureneb, sellest lähtudes oleme planeerinud kasutada Euroopa Liidu toetust 34 500 000 eurot. Peale selle sekkumise toetuse kasutamist saame muuta kogu ringmajanduse korraldamiseks mõeldud Euroopa Liidu toetusi.

	ELi toetuse eelarve eurodes	Oma-finantseering eurodes	Kogumaksumus eurodes
Sekkumine: tööstus- ja teenindussektori, sh VKEde energia- ja ressursitõhususe suurendamine ja auditite toetamine	49 606 788	53 893 212	103 500 000

a) TAT määrus – audit	479 293	520 707	1 000 000
b) TAT määrus – investeering	49 127 495	53 372 505	102 500 000

ELi toetuse protsent on arvestuslikult 47,9292631352473 ning omafinantseeringu protsent on 52,0707368647527.

Reaalselt toetuse kasutamise soov on koondina erinev planeeritust. Kui kasutatakse väiksema toetuse protsendiga eelarvet, siis suurendatakse teises sekkumises toetuse osakaalu (kogusumma on sekkumistes paigas).

Rakenduskavaga kooskõlas olevad sekkumised	**ELi toetuse eelarve**	**ELi toetuse osakaal**	**Riiklik kaas-finantseering**	**Oma-finantseering**	**Kogumaksumus**
Ringmajanduspõhiste tootmis- ja tarbimismudelite kasutuselevõtu, sh tööstussümbioosi ja toorme hankimisega seotud kahjude vähendamise toetamine ning vastavate erialaekspertide koolitus:	**5 159 444**	47,93	264 706	5 340 556	10 764 706
a) TAT käskkiri teavitus/koolitus	**850 000**	85%	150 000	**0**	1 000 000
b) TAT käskkiri pärandmõjud (toorme allikate taastamine)	**650 000**	85%	114 706	**0**	764 706
c) TAT määrus avatud taotlemine	**3 659 444**	40, 66%		**5 340 556**	9 000 000
Tööstuse ja teenindussektori, sh VKEde energia- ja ressursitõhususe suurendamine ja auditite toetamine:	49 606 788	47,93	0	53 893 212	103 500 000
a) TAT määrus – audit (ressursi- ja kemikaaliaudit)	479 293	47,93	0	520 707	1 000 000
b) TAT määrus – investeering	49 127 495	47,93	0	53 372 505	102 500 000
Jäätmetekke ja pakendamise vältimine ja vähendamine, toodete	9 585 852	47,93	0	10 414 147	20 000 000

korduskasutuse edendamine (määrus)					
Jäätmete liigiti kogumise infrastruktuuri toetamine	**24 685 805**	47,93	975 699	25 843 158	51 504 662
a) TAT käskkiri (riigi poolt vajaliku taristu arendamine)	740 769	47,93	804 778	0	1 545 547
b) TAT avatud taotlemine	**23 945 036**	47,93	170 921	25 843 158	49 959 115
Ringlussevõtu võime suurendamine ja ohutu materjaliringluse tagamine	**21 991 074**	47,93	882 353	23 008 926	45 882 353
a) TAT käskkiri (riigi poolt ettevalmistavad tegevused)	**5 000 000**	85%	882 353	0	5 882 353
b) TAT avatud taotlemine	**16 991 074**	40, 66%	0	23 008 926	40 000 000

ELi toetuse protsent on arvestuslikult 47,9292631352473 ning omafinantseeringu protsent on 52,0707368647527.

Lõikes 2 määratakse toetuse osakaal vähese tähtsusega abi andmisel.
Lõigetes 3–8 tuuakse välja toetuste osakaalud. Toetuse maksimaalseks osakaaluks on üldise grupierandi määruse artikli 14 alusel antava abi puhul 20% suurettevõtjale, 30% keskmisele ettevõtjale ja 40% väikeettevõtjale. Kõiki nimetatud määrasid on Euroopa Komisjoni suuniste „Riigiabi SA.100251 (2021/N) – Eesti. Eesti regionaalabi kaart (1. jaanuar 2022–31. detsember 2027)“ alusel võimalik suurendada piirkonnas Kirde-Eesti (EE00A), mis on Ida-Viru maakond. Alates 01.01.2025 saab Põhja-Eesti (EE001), Lääne-Eesti (EE004) ja Kirde-Eesti (EE009) piirkondades olla maksimaalseks regionaalabi abimääraks suurettevõtjale kuni 15 protsenti, keskmise suurusega ettevõtjale kuni 25 protsenti ja väikeettevõtjale kuni 35 protsenti. Need piirkonnad hõlmavad Harju, Lääne-Viru, Rapla, Järva, Pärnu, Saare, Lääne ja Hiiu maakondi. Toetusprotsent otsustatakse toetuse andmisel, ehk siis otsuse tegemisel.
Artikli 36 alusel antava abi puhul on võimalik anda suurettevõtjale abi kuni 45%, väike- ja keskmise suurusega ettevõtjale kuni 47,93%. Artikli 38 alusel antava abi puhul on võimalik anda suurettevõtjale abi kuni 35% ja keskmise suurusega ettevõtjale kuni 45% ning väikeettevõtjale kuni 47,93%. Artikli 47 alusel antava abi puhul on võimalik anda suurettevõtjale abi kuni 45% ning väike- ja keskmise suurusega ettevõtjale 47,93%.
Lõikes 9 tuuakse välja, et projekti kogumaksumusega kuni 200 000 eurot toetatakse kindlasummalise makse alusel taotluse rahuldamise otsuses määratud ulatuses. Kogusumma arvutab rakendusüksus eelarveprojekti alusel. Selleks on taotleja esitanud hinnavõrdluse. Hinnavõrdluse tegemiseks oleks vaja võrreldavaid hinnapakkumusi üksteisest sõltumatutelt pakkujatelt ning pakkumuse lähteülesande kirjeldust koos küsitud pakkumuste infoga kirjalikult taasesitamise vormil. Taotleja peab olema teinud piisavaid pingutusi võrreldavate hinnapakkumiste saamiseks, millega tagada konkurentsi ärakasutamine ning optimaalne hinna ja kvaliteedi suhe. Konkurentsivõimelist hinda saab tõendada võrreldavate pakkumistega. Näitlikult olukorda, kus on küsitud kaks hinnapakkumist, kuid esitatud/saadud vaid üks pakkumus, ei saa lugeda piisavaks, st toetuse saajal tuleb veel uurida potentsiaalsete võrreldavate pakkumiste saamise võimalusi, sest ei saa piirduda ühe ettevõtte esitatud

pakkumusega (sh juhtudel, kus pakkujad on näiteks pakkumiste esitamisest loobunud). Seejuures on oluline, et pakkumuste võtmise protsess on selge ja läbipaistev, pakkumuste esitamiseks on antud piisavalt aega ning taotleja on need dokumenteerinud, et tagada kontrolljälje olemasolu (sh võimalike auditite raames). Kindlasummalise makse suuruse määrab rakendusüksus taotluse rahuldamise otsuses, lähtudes taotleja koostatud ja põhjendatud projekti eelarvest.

Eelnõu 3. peatükis sätestatakse nõuded taotlejale ja taotlusele.
Paragrahv 10 sätestab nõuded taotlejale.
Lõigetes 1–4 sätestatakse nõuded toetuse taotlejale.
Lõige 3 seab piirangud, millistele tegevusvaldkondadele toetust ei anta, täiendavalt seab see ka piirangud seoses kasvuhoonegaaside heite tasuta ühikutega Euroopa Liidu heitkogustega kauplemise skeemist (European Uniooni Emissions Trading Scheme – EU ETS). Eestis kuuluvad kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikutega kauplemise süsteemi käitajad, kelle tegevusalad vastavad Vabariigi Valitsuse 01.12.2016 määruses nr 134 „Kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikutega kauplemise süsteemi kuuluvate käitajate tegevusalade loetelu“ toodud nõuetele. Lisaks on sätte eesmärk on hoiduda osade valdkondade rahastamise dubleerimisest.
Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1058, 24. juuni 2021, mis käsitleb Euroopa Regionaalarengu Fondi ja Ühtekuuluvusfondi (https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/uri=CELEX:32021R1058), artikli 7 lõike 1 punkti b kohaselt ei toetata ERFist ja Ühtekuuluvusfondist investeeringut selliste kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamisse, mis tulenevad direktiivi 2003/87/EÜ I lisas loetletud tegevustest.
Määruse alusel ei anta koheselt võimalust toetusi taotleda teenindussektoril. Selle võimaluse lisamiseks teostab rakendusasutus koostöös rakendusüksusega veel täiendavaid analüüse.
Kliimaministeerium analüüsib ja teeb koostööd teenindussektoriga, et leida võimalikule toetusele asjakohane rakendus ning vajadusel täiendab metoodikat. Kuna analüüs võtab aega, siis on planeeritav esimene voor suunatud vaid tööstussektorile.
Meile tänaste teadmiste juures panustab tööstussektor meie eesmärkide saavutamisse suurel määral ja efektiivselt, teenindussektori panuse suurus selgub analüüside käigus. Ehk oleme välja selgitamas, kas teenindussektoril on potentsiaal ressursse oluliselt tõhusamalt kasutada, selleks, et panustada meetme eesmärkide täitmisesse. Selleks et vajadusel teenindussektorit toetada, oleme planeerinud toetuse jagamist selliselt, et kogu toetust esimeses voorus välja ei jagata.
Lõikes 4 määratud müügitulu piirang on seatud põhjusel, et vältida olukorda, kus ettevõte taotleb endale üle jõu käivat taotluse summat. Toetuse jagamisel on oluline silmas pidada, et ettevõte oleks jätkusuutlik ka pärast projekti. Samuti on piirmäära eesmärk välistada alustavad ettevõtted või need kes on tegutsenud lühikest aega. Soovime toetada juba toimivaid ettevõtteid, kes soovivad ressursisäästu saavutada. Alustaval ettevõttel ei ole võimalik ka ressursisäästu saavutada, kuna puudub võrdlusmoment olemasolev olukorraga.

Paragrahvi 11 kehtestatakse toetuse taotleja kohustused.
Taotlejal on kohustus teatada rakendusüksusele kõikidest muudatustest esitatud informatsioonis, mis mõjutab toetuse andmise otsust. Info, mille põhjal otsus langetatakse, peab olema võimalikult asjakohane, et vältida hilisemaid vaidlusi ja tagasinõudeid. Taotleja peab selgitama, kuidas vastab määruse nõuetele.

Paragrahvis 12 sätestatakse nõuded taotlusele.
Lõikes 1 nõutakse, et toetus, mida taotletakse, ei ületaks §-s 9 sätestatud piirmäärasid ning vastaks ühendmääruse § 4 lõikes 1 sätestatule.
Lõikes 2 kirjeldatakse, milliseid andmeid ja dokumente peab taotlus sisaldama. Taotluses peab olema kirjeldatud eesmärk, mida soovitakse toetuse abil saavutada, ning tegevuste kirjeldus,

mida toetuse abil tehakse. Taotlusesse tuleb lisada ka taotleja kinnitused, mis näitaksid, et kõik esitatud andmed on õiged, ning lisada vajalikud dokumendid.
Lõikes 2 punktis 13 nimetatud ressursiaudit peab olema ajakohane. Ajakohaseks auditiks loetakse auditit, mis vastab auditi koostamise juhendile ning annab ülevaate olemasolevast olukorrast.
Kui projekti investeeringute toetamiseks on ressursiauditi raames "ei kahjusta oluliselt" põhimõtte ning ka kliimakindluse analüüsid eelnevalt tehtud ja need on asjakohased, siis eraldi neid uuesti teha ei tule. Oluline on, et analüüsid vastavad käesolevale määrusele ja kehtivale uuendatud ressursiauditi nõuetele.
„Ei kahjusta oluliselt“ põhimõttega kooskõla hindamisel tuleb arvestada ka paragrahvis 5 toodud selgitusi.
Taristule, mille eluiga on vähemalt viis aastat, tuleb tagada kliimakindlus. Kliimakindluse analüüsi kohaldamisala on sätestatud Euroopa Komisjoni teatises (2021/C 373/01) „Taristu kliimakindluse tagamise tehniliste suunised aastateks 2021–2027“ ning juhend selle tegemiseks on kättesaadav korraldusasutuse koduleheküljel https://www.rtk.ee/toetuste-taotlemine-ja-korraldamine/kiirelt-katte/keskkonnanouded. Kliimakindluse tagamisele kaasaaitamine on protsess, mille eesmärk on vältida taristu vastuvõtlikkust võimalikele pikaajalistele kliimamõjudele, tagades samas, et järgitakse energiatõhususe esikohale seadmise põhimõtet ja et projektist tulenevate kasvuhoonegaaside heitkoguste tase on kooskõlas 2050. aastaks seatud kliimaneutraalsuse eesmärgiga.
Kui projekti kogumaksumus (kõik projekti abikõlblikud ja abikõlbmatud kulud, sh käibemaks) on:

a) üle 200 000 euro, siis esitatakse eelarve kulude suuruse tõendamiseks taotluses iga kulu kohta vähemalt võrreldavad hinnapakkumused, sest taotluse rahuldamise korral tuleb korraldada riigihange või ostumenetlus, mille tulemusena selgub projekt tegelik kulu ning rakendusüksus kontrollib hangete õiguspärasust;
b) kuni 200 000 eurot, tuleb lisada võrreldavad hinnapakkumused ja määrata projekti kogumaksumus. Rakendusüksus projekti elluviimise käigus riigihanget või ostumenetlust ei kontrolli.

Kuni 200 000-eurose kogumaksumusega projektide korral antakse toetust kuluhüvitise lihtsustatud metoodikast lähtudes ning selleks arvestatakse abikõlblikud kulud kindlasummalise makse alusel ühendmääruse § 20 lõike 1 punkti 1 kohaselt.

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse nr 2021/1060/EL[1] artikli 53 lõike 3 punkti b alusel leitakse kogumaksumus eelarveprojekti alusel. Käesolevas määruses käsitatakse eelarveprojektina hinnapakkumuste alusel arvutatud kulude loetelu ja objektiivsuse tagamiseks on hinnapakkumusi iga kulu kohta vaja esitada vähemalt kaks. Taotluse rahuldamise korral rakendusüksus hankeid ja kuludokumente ei kontrolli.

Eelnõu 4. peatükis kirjeldatakse toetuse taotlemise protsessi.
Paragrahv 13 kirjeldab taotlusvooru avamist puudutavaid tegevusi.
Lõikes 1 sätestatakse, et taotlusvooru eelarve ja ajakava kinnitab rakendusasutus, kes annab selle info edasi rakendusüksusele. Lisaks on viidatud lõikele 2, mis sätestab täpsema vooru eelarve jaotuse.
Lõikes 2 on kirjeldatud, et vähemalt 40% taotlusvooru eelarvest tuleb suunata toetusteks väljaspoole Tallinna ja Tartu regioone. Selline jaotus tugineb Vabariigi Valitsuse tegevusplaani

[1] Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/1060, 24. juuni 2021, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfond+, Ühtekuuluvusfondi, Õiglase Ülemineku Fondi ja Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu suhtes kohaldatavad finantsreeglid.

ülesandele suunata „Rohelisem Eesti“ ettevõtlusmeetmete puhul vähemalt 40% toetustest väljapoole Tallinna ja Tartu regiooni. See tähendab, et regiooni määratlemisel lähtutakse tootmisüksuse asukohast, ehk kohast, kus projekt ellu viiakse, kui see on erinev ettevõtte registreeritud asukohast.
Arvestatakse, et Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava perioodiks 2021-2027 on programmi rahaliste vahendite (EL) esialgne jaotus sekkumise valdkonna 075 (keskkonnahoidlike tootmisprotsesside ja ressursitõhususe toetamine VKEdes) järgi 24,5 miljonit eurot ning valdkonna 076 (keskkonnahoidlike tootmisprotsesside ja ressursitõhususe toetamine suurettevõtjates) järgi 10 miljonit eurot.
Lõikes 3 kirjeldatakse avalikkuse teavitamist taotlusvooru avamisest ja lõpetamisest.

Paragrahv 14 sätestab toetuse taotlemise tähtaja ja taotlemise viisi.
Lõikes 1 sätestatakse, et taotlusi saab taotleja esitada digitaalselt allkirjastatuna jooksvalt e-toetuse keskkonna kaudu, kuni rakendusüksus teavitab oma kodulehel taotluste vastuvõtu peatamisest või taotlusvooru lõpetamisest.
Lõikes 2 sätestatakse, et taotlusi ei võeta vastu enne taotluste vastuvõtu alguse päeva.
Lõikes 3 kirjeldatakse juhtu, kui e-toetuste keskkonnas peaks esinema tõrkeid. Sel juhul rakendub taotluse esitamise tähtpäevale ühendmääruse § 5 lõige 2.

Eelnõu 5. peatükis kirjeldatakse taotluse menetlemise protsessi.
Paragrahv 15 kirjeldab detailsemalt taotluse esitamist ja toiminguid taotlusega.
Lõikes 1 sätestatakse, et toetuse saamiseks tuleb taotlus esitada e-toetuse keskkonna kaudu ja tingimustel, mis on seatud §-s 12.
Lõikes 2 määratakse, et taotluse vastuvõtmisele kohaldub ühendmääruse § 5.
Lõikes 3 loetletakse rakendusüksuse poolt tehtavaid toiminguid.
Lõikes 4 sätestatakse, et taotlusi vaadatakse läbi esitamise järjekorras.
Lõikes 5 täpsustatakse tegevusi, mida tehakse taotluse läbivaatamisel.
Lõikes 6 antakse rakendusüksusele võimalus puuduste korral küsida taotlejalt selgitusi ja lisateavet taotluses esitatud andmete kohta, et otsus taotluse kohta oleks põhjalik ja kaalutletud. Puuduste kõrvaldamiseks on taotlejale ühe päringu kohta mõistlik aeg, milleks on kuni kümme tööpäeva.
Lõikes 7 kirjeldatakse, millal loetakse taotlus nõuetele vastavaks.
Lõikes 8 loetletakse, millistel juhtudel ei tunnistata taotlus nõuetele vastavaks.
Lõikes 9 sätestatakse, millal teeb rakendusüksus taotluse rahuldamata jätmise otsuse.
Lõikes 10 sätestatakse taotluse menetlemise tähtaeg ning tingimus, mil võib seda pikendada.

Paragrahvis 16 kirjeldatakse hindamiskomisjoni moodustamist.

Paragrahvis 17 sätestatakse projektide hindamise, vastavus-, valikukriteeriumid ja -metoodika. Hindamiskomisjon hindab projekti kriteeriumide alusel, mis on vastavuses perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakenduskava seirekomisjonis kinnitatud vastavus- ja valikukriteeriumidega. Sättes nähakse ette, et toetuse taotluses kajastatud projekt kuulub rakendusüksuse poolt rahastamisele ja toetuse taotlus rahuldamisele osaliselt või täielikult üksnes juhul, kui on täidetud kõik taotlejale ja taotlusele esitatud nõuded ning projekt vastab sätestatud nõuetele. Innovatsiooni tähendus, mida taotluses tuleb välja tuua, on selgitatud § 2 lõike 2 punktis 6.
Valikukriteeriumid, millele taotluses kajastatud projekt peab vastama, enne kui rakendusüksusel on võimalik kinnitada, et projekt on rahastamiseks vajaliku lävendi ületanud, on esitatud järgmisena.

1. Projekti kooskõla riigi jäätmekava 2023-2028 eesmärkidega, mõju perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakenduskava eesmärgile ja

toetusmeetme eesmärkide saavutamisele (kooskõla kinnitatakse § 3 lõikes 2 toodud näitaja kaudu). Samuti panustab Ühtekuuluvusfondist Eesti riigi aastate 2024-2027 eelarvestrateegia programmi „Keskkonnakaitse ja -kasutus“ meetme „Ringmajanduse korraldamine“ tegevuse „Ressursitõhususe ja ökoinnovatsiooni edendamine“ tulemuste saavutamisse.
Eelnimetatud valikukriteeriumi loeb rakendusüksus täidetuks, kui taotluse ja selle lisadokumentide alusel on võimalik asuda seisukohale, et toetatav projekt vastab määruse §-s 3 sätestatud toetuse andmise eesmärkidele, on kooskõlas riigi jäätmekava 2023-2028 eesmärkidega ja toetust antakse Ühtekuuluvusfondist Eesti riigi aastate 2024-2027 eelarvestrateegia programmi „Keskkonnakaitse ja -kasutus“ meetme „Ringmajanduse korraldamine“ tegevuse „Ressursitõhususe ja ökoinnovatsiooni edendamine“ tulemuste saavutamiseks.

Kui taotleja ja taotlus vastavad nõuetele, siis on eespool toodud nõue täidetud.

2. Projekti põhjendatus. Rakendusüksus loeb projekti põhjendatuks juhul, kui toetuse taotluses kajastatud tegevused vastavad määruse §-s 5 toodud toetatavatele tegevustele ning toetuse taotluse lisadokumendid kinnitavad selliste tegevuste nõuetekohase elluviimise võimalust. Selle kriteeriumi raames hinnatakse, kas:
a) projekti eesmärgipüstitus on põhjendatud – on olemas probleem, kitsaskoht või kasutamata arenguvõimalus;
b) projekti sekkumisloogika on arusaadav, mõjus – projektis ettenähtud tegevused võimaldavad saavutada projekti eesmärgid ning planeeritud väljundid ja tulemused parimal moel. Nende sidusus eesmärkidega ning mõjusus on arusaadavad, võimalusel innovaatilisi lahendusi soosivad;
c) tegevuste ajakava on realistlik, arvestades mh tegevuste omavahelisi seoseid ja ajalist järgnevust.

3. Projekti kuluefektiivsuse kui valikukriteeriumi täitmise üle otsustamisel lähtub rakendusüksus määruse § 12 lõikes 2 nimetatud taotluses sisalduvast infost. Kui taotleja on esitanud rakendusüksusele nõutud info ja arvestanud määruses toodut, loeb rakendusüksus projekti kuluefektiivseks, kui saadud taotleja info alusel on võimalik asuda põhjendatult seisukohale, et kavandatav eelarve on määrusega kooskõlas.
Lisaks loetakse kriteerium täidetuks, kui olemasoleva info alusel saab eeldada, et projekti elluviimise kulud vastavad turuolukorrale, hangete korraldamisel järgitakse riigihangete seadust ja hanked tehakse riigihangete registris.
Selle kriteeriumi puhul hinnatakse kas ettenähtud tegevused/lahendused on kuluefektiivne viis planeeritud väljundite/tulemuste saavutamiseks ja kas planeeritud eelarve on realistlik ja mõistlik, st on selge, milliste arvutuste ja hinnangute alusel on eelarve koostatud ning planeeritud kulud on vajalikud ja mõistlikud. Taotlejal on piisav võimekus projektile järgnevate püsikulude rahastamiseks.

4. Taotleja suutlikkust projekti ellu viia hindab rakendusüksus taotluses esitatud andmete põhjal. Rakendusüksus loeb taotleja suutlikuks projekti ellu viima üksnes juhul, kui taotleja vastab kõigile määruses taotlejale sätestatud nõuetele (nt nõuded taotlejale, taotlusele, taotleja kohustustele jms.

5. Projekti kooskõla Eesti pikaajalise arengustrateegia aluspõhimõtete ja sihtidega. Rakendusüksus loeb nimetatud valikukriteeriumi täidetuks üksnes juhul, kui toetuse taotluses kajastatud teabe põhjal on võimalik asuda seisukohale, et toetatav projekt panustab määruse §-s 3 sätestatud toetuse andmise eesmärkidele, sh „Eesti 2035“ pikaajalise strateegilise sihi „Eestis on tugev, uuendusmeelne ja teadmistepõhine ning vastutustundlik majandus“ eesmärgile.

Horisontaalsetesse teemadesse, sh tasakaalustatud regionaalsesse arengusse, panustab taotlus siis, kui ta vastab TATis toodud taotleja ja taotluse nõuetele.

Paragrahvi 18 lõigetes 1-8 sätestatakse taotluse rahuldamise tingimused ja kord.
Lõikes 1 sätestatakse tingimused, millal tehakse taotluse rahuldamise või rahuldamata jätmise otsus.
Lõikes 2 loetletakse taotluse rahuldamise otsuses olevaid toetuse saaja õigusi, kohustusi ja tingimusi. Punkti 2 kohaldatakse mh ka kindlasummaliste maksete korral, sh käsitletakse maksete suurusi ja tingimusi.
Lõikes 3 tuuakse välja, et rakendusüksus toimetab taotluse rahuldamise otsuse toetuse saajale kätte kolme päeva jooksul pärast otsuse tegemist e-toetuse keskkonnas.

Paragrahv 19 sätestab taotluse rahuldamata jätmise täpsemad tingimused ja korra.
Lõikes 1 sätestatakse, et taotlus jäetakse rahuldamata ühendmääruse § 8 lõigetes 2 ja 3 nimetatud juhtudel.
Lõikes 2 öeldakse, et taotlus jäetakse rahuldamata, kui selles soovitud toetuse suurus ületab meetme eelarve vaba jäägi või seda ei ole võimalik osaliselt rahuldada, nagu sätestatud ühendmääruse § 9 lõikes 1.
Lõikes 3 kirjeldatakse rakendusüksuse õigusi juhul, kui taotlus ei vasta ühendmääruse § 9 lõikele 1.
Lõikes 4 loetletakse andmed, mis pannakse kirja taotluse rahuldamata jätmise otsuses.
Lõikes 5 sätestatakse viis, kuidas taotluse rahuldamata otsus taotlejale edastatakse.

Paragrahv 20 sätestab täpsemad tingimused, millal taotlus rahuldatakse osaliselt või kõrvaltingimustega.
Lõikes 1 tuuakse välja, millal on taotluse osaline rahuldamine lubatud. See toimub vaid juhul, kui saavutatakse toetuse andmise eesmärk. Vastasel juhul on risk, et toetussumma makstakse välja asjata.
Lõikes 2 tuuakse välja, mis tingimustel saab taotlust osaliselt rahuldada.
Lõikes 3 sätestatakse, et taotluse võib osaliselt rahuldada ühendmääruse § 9 lõike 1 järgi.
Lõikes 4 sätestatakse, millal saab taotluse rahuldamise otsuse teha kõrvaltingimusega. See toimub ühendmääruse § 9 lõigete 2 ja 3 järgi.
Lõikes 5 kirjeldatakse juhtu, kui toetus on otsustatud tingimuslikult rahuldada. Sellisel juhul saab taotleja toetust alles pärast seda, kui ta on täitnud rakendusüksuse poolt ette kirjutatud tingimused.

Eelnõu 6. peatükis kirjeldatakse, millisel juhul muudetakse taotluse rahuldamise otsust ja millal tunnistatakse see kehtetuks.
Paragrahv 21 kirjeldab taotluse rahuldamise otsuse muutmise protsessi.
Lõikes 1 sätestatakse võimalused, mille alusel saab taotluse rahuldamise otsust muuta.
Lõikes 2 loetletakse juhud, millal on toetuse saaja kohustatud taotlema rakendusüksuselt taotluse rahuldamise otsuse muutmist.
Lõikes 3 sätestatakse, et rakendusüksusel on õigus keelduda taotluse rahuldamise otsuse muutmisest, seda juhul, kui muutub oluliselt projekti oodatav tulemus. Ühendmääruse § 12 Lõike 6 kohaselt on kindlasummalise makse kasutamisel lubatud muuta üksnes projekti abikõlblikkuse perioodi. Seega tuleb projekti tegevuste ja tulemuste määramisel olla väga hoolikas.
Lõikes 4 reguleeritakse tähtaeg, mille jooksul peab rakendusüksus muutmise otsuse tegema.

Paragrahvi 22 lõigetes 1 ja 2 kirjeldatakse taotluse rahuldamise otsuse kehtetuks tunnistamise protsessi.

Eelnõu 7. peatükis kirjeldatakse toetuse saaja ja partneri õigusi ja kohustusi.
Paragrahvi 23 lõigetes 1–7 sätestatakse toetuse saaja õigused ja kohustused. Lõikes 3 on sätestatud tingimused projektidele, mille maksumus on suurem kui 200 000 eurot – nende puhul ei rakendata lihtsustatud kulu hüvitamise viisi.
Käesolevas määruses on hanke all silmas peetud riigihanget või ostumenetlust ja need tuleb läbi viia ühendmääruse §-s 11 sätestatud nõuete kohaselt.

Eelnõu 8. peatükis kirjeldatakse aruannete esitamise protsessi.
Paragrahv 24 kirjeldab toetuse kasutamisega seotud aruannete esitamist.
Lõigetes 1–8 sätestatakse, mida peab toetuse saaja aruandes kajastama, millal ja kuidas selle esitama.
Aruande esitamisel on oluline roll rakendusüksusel, kes täpsustab vastavalt taotlusele, kui tihti ja millal peab aruande esitama. Peale projekti lõppemist aruannete esitamise vajaduse ja detailse info kogumise vajaduse üksikasjad kooskõlastab rakendusüksus eelnevalt rakendusasutusega. „Eesti 2035“ näitajatesse panustamine fikseeritakse ainult kinnitamise teel, eraldi infot ei koguta.

Eelnõu 9. peatükis kirjeldatakse toetuse maksmise tingimusi.
Paragrahvis 25 sätestatakse toetuse väljamaksmise tingimused.
Lõigetes 1–8 tuuakse välja toetuse maksmisega seotud üksikasjad.

Paragrahv 26 sätestab, millal võib rakendusüksus peatada toetuse maksmise menetlemise. Seda tehakse ühendmääruse §-s 33 sätestatu põhjal.

Eelnõu 10. peatükis kirjeldatakse taotluse menetlemisega seotud finantskorrektsioone ja vaideid.
Paragrahv 27 sätestab, mille põhjal tehakse finantskorrektsiooni otsus ja toetus tagastatakse. See tehakse ÜSS2021_2027 §-de 28–30 ja ühendmääruse §-de 34–38 põhjal.

Paragrahvi 28 lõigetes 1 ja 2 kirjeldatakse vaide esitamise protsessi. Vaie tuleb esitada enne halduskohtule kaebuse esitamist rakendusüksusele ÜSS2021_2027 § 31 kohaselt ja see vaadatakse läbi haldusmenetluse seaduses sätestatud korras. Sama paragrahvi järgi võib esitada ka vaide, mis on tehtud auditiaruande alusel.

4. Eelnõu vastavus ELi õigusele
Eelnõu aluseks on perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakendamise seadus ja selle alusel antud õigusaktid.
Määruse eelnõu on muuhulgas kooskõlas järgmiste ELi määrustega:

- Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/1060, 24. juuni 2021, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfond+, Ühtekuuluvusfondi, Õiglase Ülemineku Fondi ja Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu suhtes kohaldatavad finantsreeglid (ühissätete määrus);
- Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/1058, 24. juuni 2021, mis käsitleb Euroopa Regionaalarengu Fondi ja Ühtekuuluvusfondi;
- Euroopa Komisjoni määrused (EL) nr 651/2014 ja (EL) 2023/2831.

5. Määruse mõju

Toetust antakse Ühtekuuluvusfondist. Määruse rakendamine ei too riigieelarvesse tulusid. ELi 2021–2027 vahenditega on võimalik ellu viia tegevusi Eesti majanduse toodete ja teenuste ressursimahukuse vähendamiseks. Määruse jõustumisega rahastatakse ettevõtete ressursikasutuse süstemaatilist hindamist ning ressursisäästuprojektide koostamist koos hinnangulise säästupotentsiaali ja tasuvushinnanguga ning võimaliku tegevuskava ja seireplaaniga.

5.1. Määruse üldine mõju.
Määruses planeeritud tegevused lähtuvad „Eesti 2035“ strateegiast ning selle juurde kuuluvast tegevuskavast, mille raames on Vabariigi Valitsus kokku leppinud reformides ja muudatustes, mis on vajalikud strateegiliste sihtide saavutamiseks ja Euroopa Komisjoni poolt Eestile antud riigipõhiste soovituste elluviimiseks. Tööstuse üleminek vähese CO_2 heitega ressursitõhusale ringmajandusele on riigi konkurentsivõime ja keskkonnaga arvestamise seisukohalt määrava tähtsusega. Tegevusega jätkatakse olemasolevates tööstusettevõtetes kriisist taastumisel rohepööret, jätkates (alustatud ELi vahenditest 2014–2020, nüüdseks vahendid lõppenud) ressursitõhususe, sh energiatõhususe suurendamisega. Toetusi rohepöörde võimaldamiseks ettevõtetes antakse ka teisest rahastusallikatest (nt taastekava). Ettevõtted on üles näidanud suurt huvi energia- ja ressursitõhusust suurendavate investeeringute vastu. Selleks, et aidata kaasa kiiremale ja ulatuslikumale rohepöördele ettevõtetes, sh VKEdes, peame ühe ettevõtluse rohestamise sekkumisena oluliseks suunata lisaraha ressursitõhususe suurendamiseks. Tegevuse elluviimist toetab ka see, et Eestis on olemas pädevad ressursitõhususe spetsialistid (audiitorid), kes aitavad investeeringuvajadused tervikliku hinnangu andmise abil välja selgitada, ja ettevõtete teadlikkus ressursi- ja energiatõhususe suurendamise meetmetest on kasvanud. Samas meetmes toetatakse ka eraldi ressursiauditite koostamist. Määruse jõustumisega rahastatakse neid investeeringuid, mida teeb ettevõte ressursitõhususe parandamiseks, kasutades uudsemaid lahendusi. See saavutatakse nii seadmete väljavahetamisega parema tehnoloogia vastu kui ka seadme soetamisega oma tootmisjääkide kasutamiseks. Meetme tegevusega panustatakse ettevõtete rohepöördesse, kuna selle saavutamiseks tuleb jätkata tootmise kasvu lahti sidumist suurenevast ressursikasutusest ning tootmise keskkonnamõju vähendamist.
5.2. Mõju riigi julgeolekule ja välissuhetele.
Vähendatakse imporditava toorme ja energia kasutust tänu tõhusamale ressursikasutusele ehk suureneb ressursi- ja energiasõltumatus.
5.3. Mõju elu- ja looduskeskkonnale.
Meetmest tehtud investeeringute tulemusena väheneb tööstuse tegevuse mõju elu- ja looduskeskkonnale, kuna vähenevad heitmete sattumine keskkonda, jäätmete teke ning esmase toorme kasutus. Meetme raames rahastatavad projektid aitavad kaasa ka kasvuhoonegaaside heidete vähenemisele, keskkonnahoiu suurenemisele, ressursside tõhusamale kasutusele ja ringmajanduse edenemisele ning laiemalt rohepöörde saavutamisele.
5.4. Mõju majandusele.
ELi vahenditega on võimalik ellu viia tegevusi Eesti toodete ja teenuste ressursimahukuse vähendamiseks. Meetme tulemusel parandatakse ettevõtete võimalusi teha investeeringuid ressursitõhususe lahendustesse ressursside tõhusamaks kasutamiseks ja lisandväärtuse suurendamiseks, sh Eesti ressursitootlikkuse ja lisandväärtuse kasvu. Toetus on tõuge ettevõtetele ressursitõhususse investeerimise soodustamiseks, mis kiirendab tööstusettevõtete rohepööret ja mida varem on rahastatud ELi 2014–2020 vahenditest ning seega ei mõjuta otseselt valitsussektori eelarvepositsiooni, kuna tegu on lisanduvate vahenditega.
5.5. Mõju regionaalarengule.
Suuname vähemalt 40% taotlusvooru eelarvest toetusteks väljaspoole Tallinna ja Tartu regioone. Kuna meetme tegevuse käigus suureneb ettevõtete ressursitootlikkus, on eeldatavalt

kaudne positiivne mõju regionaalarengule tänu jätkusuutlikumatele ettevõtetele, kes kohalikku elu aitavad üleval hoida. Toetatava sihtgrupi (mäetööstus, töötlev tööstus) põhjal võib eeldada toetuse suuremat koondumist tööstuspiirkondadesse. Võib eeldada, et piirkonnad, kus on vähem tööstust ja rohkem kaitsealasid (näiteks saared ja Läänemaa), saavad meetme tegevusest vähem toetust. Eesti ettevõtluse jätkusuutlikkus aitab ressursitõhusamate lahenduste abil kaasa Eesti majanduse kasvule. Samuti väheneb sõltuvus esmasest, sh imporditavast toorainest. Lisaks väärtustatakse rohkem Eestist saadavad toorainet. Arvestades piiratud taotlejate sihtgruppi (mäe- ja töötlev tööstus) ja meetme eesmärki (tööstusettevõtete rohepööre), ei ole mõistlik taotlemist regiooniti piirata. Küll kasutame toetuse andmise võimalusi riigiabi jaoks (sh Ida-Virumaale regionaalabi). Ettevõtete ressursitõhususe suurendamise toetusmeetme varasem kogemus näitab, et taotlejaid tuleb üle Eesti.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

7. Eelnõu kooskõlastamine

Eelnõu kooskõlastati eelnõude infosüsteemi EIS kaudu Rahandusministeeriumi, Sotsiaalministeeriumi, Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi, Siseministeeriumi, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ja Riigikantseleiga, Euroopa Komisjoniga ja perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitikate rakendamise seirekomisjoni liikmetega ning Riigi Tugiteenuste Keskusega. Eelnõu saadeti arvamuse avaldamiseks keskkonnavaldkonna arengukava (KEVAD) juhtkomisjonile. Kooskõlastusel tulnud tagasiside ja vastused on toodud alljärgnevas tabelis.

Kooskõlastustabel		
Märkuse esitaja	Märkus/ettepanek	Kliimaministeeriumi vastus/tegevus
Rahandusministeerium	Meetme rakendamise ja määruse jõustamise eelduseks on erieesmärgile „ring- ja ressursitõhusale majandusele ülemineku edendamine“ kohalduva eeltingimuse 2.6 „ajakohastatud kava jäätmekäitluse kohta“ täitmine. Vastavalt Euroopa Komisjoni 4. oktoobri 2022. a rakendusotsusele on eeltingimus 2.6 täitmata. Eeltingimuse saab lugeda täidetuks „Jäätmekava 2023-2028“ jõustamisega. Vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1060 artiklile 15 (3) teavitab liikmesriik Euroopa Komisjoni niipea, kui loeb eeltingimuse täidetuks ja esitab selle täitmise põhjenduse. Nimetatud artikli kohase menetlusega on Rahandusministeerium alustanud ning teavitab koheselt, kui Euroopa Komisjoni hinnang eeltingimuse täidetuks lugemise kohta on saabunud	Võtame teadmiseks. Riigi jäätmekava eeltingimus on Euroopa Komisjoni poolt nüüdseks loetud ka täidetuks.
	Palume selgitust, millisel põhjusel on toetuse andmise tingimused suunatud vaid tööstusettevõtetele ning mitte ka teenidussektorile? Sekkumise nimi on „Tööstuse ja teenindussektori, sh VKE-de energia- ja ressursitõhususe tõstmine ja auditite toetamine“ ning Ühtekuuluvuspoliitika fondide 2021-2027 rakenduskavas on kirjas: „Investeeringud põhinevad ressursiaudititel. Ettevõtted on eelnevalt meetme vastu üles näidanud suurt huvi ning seda arendatakse edasi ja sihtrühma laiendatakse lisaks tööstusele ka teenindussektorile.“	Selgitame. Kliimaministeerium analüüsib ja teeb koostööd teenindussektoriga, et leida võimalikule toetusele asjakohane rakendus ning vajadusel täiendab metoodikat. Kuna analüüs võtab aega, siis on planeeritav esimene voor suunatud vaid tööstussektorile. Meie tänaste teadmiste juures panustab tööstussektor seatud meetme eesmärkide saavutamisse suurel määral ja efektiivselt, teenindussektori panuse suurus selgub analüüside käigus. Oleme välja selgitamas, kas teenindussektoril on potentsiaal ressursse oluliselt tõhusamalt kasutada, selleks, et panustada meetme eesmärkide täitmisesse.

		Selleks et vajadusel teenindussektorit toetada, oleme planeerinud toetuse jagamist selliselt, et kogu toetust esimeses voorus välja ei jagata. Lisatud selgitus määruse seletuskirja taotleja (prg) juurde (lk 11).
	Palume eelnõus välja tuua, et ettevõtete ressursitõhususe suurendamine on Ühtekuuluvuspoliitika fondide 2021-2027 rakenduskavas esitatud strateegiliselt oluliste tegevuste loetelus.	Arvestame. Täiendame määrust vastavalt ettepanekule. Lisame paragrahvi 1 lõikesse 1 juurde lause „Tegevus on strateegiliselt olulise tähtsusega.“
	Palume eelnõu § 1 lõikes 2 kasutada 2024-2027 riigi eelarvestrateegia viidet.	Arvestame. Viide eelarvestrateegiale korrigeeritakse. Paragrahv 1 lõige 2 sõnastatakse järgmiselt: Toetust antakse Ühtekuuluvusfondist Eesti riigi aastate 2024-2027 eelarvestrateegia programmi „Keskkonnakaitse ja -kasutus“ meetme „Ringmajanduse korraldamine“ tegevuse „Ressursitõhususe ja ökoinnovatsiooni edendamine“ tulemuste saavutamiseks
	Seletuskirjas on lõik „ELi toetusest on planeeritud kasutada reaalselt 34 500 000 eurot, kogumaksumus 103 500 000 eurot. Meetme nimekirjas on ringmajanduse korraldamisel Euroopa Liidu toetuse protsent 47,93. Oleme rakenduskavas planeerinud selle sekkumise kogukuluks 103 500 000 eurot. Kuna toetuse andmisel tuleb arvestada riigiabiga, siis omafinantseeringu panus suureneb, sellest lähtudes oleme planeerinud kasutada Euroopa Liidu toetust 34 500 000 eurot. Peale selle sekkumise toetuse kasutamist saame muuta kogu ringmajanduse korraldamiseks mõeldud Euroopa Liidu toetusi.“ ning pärast sekkumise eelarve tabelit on kirjas „ELi toetuse protsent on arvestuslikult	Selgitame. 13 kohta peale koma tuleneb meetme nimekirjas väljatoodud kogu toetuse kasutamise suurusest. Selles sekkumises kasutame 34,5 miljonit toetuseks. Kui oleme saanud selles sekkumises kasutada väiksemat toetusprotsenti, siis saame muuta ka arvestuslikku toetusse summat. Kuna kogu ringmajanduse korraldamises toetuste andmiste tingimuste väljatöötamine käib ja enamus neist on uued sekkumised, siis me peame arvestama meetme nimekirjas toodud toetusprotsendiga keskselt. Peame andma toetusi nii, et meil ei tekiks keskmise toetusprotsendi ületamist.

	47,9292631352473 ning omafinantseeringu protsent on 52,0707368647527. Reaalselt toetuse kasutamise soov on koondina erinev planeeritust. Kui kasutatakse väiksema toetuse protsendiga eelarvet, siis suurendatakse teises sekkumises toetuse osakaalu (kogusumma on sekkumistes paigas).“ Palume selgitust, millisel põhjusel on siinkohal vajalik välja tuua, et tegelikult ei planeerita/soovita EL toetust kogu EL toetuse võimaliku eelarvemahu ulatuses kasutada (34,5 mln 49,6 mln-st) ja mis on sellise sõnastuse eesmärk. Sellest lähtuvalt palume selgust, milline on selle määruse planeeritav eelarve. Lisaks palume selgitust, miks on vajalik tuua välja meetme keskmine EL toetuse % täpsusega 13 kohta peale koma, kui igal sekkumisel ja toetuse andmise tingimustel on erinev EL toetuse %	
	Riigiabi kommentaarid (sh osad esitatud Rahandusministeeriumi poolt eelnõule juunis 2023 mitteametlikus kooskõlastusringis ja ka augustis 2023 ametlikus kooskõlastusringis, kuid endiselt ei ole arvestatud). Eelnõu § 2 lg 2 punkt 15: juhime tähelepanu, et „ressursitõhusus“ on defineeritud üldise grupierandi määruse artikkel 2 punktis 128a kui „toodanguüksuse tootmiseks vajalike sisendite koguse vähendamine või esmaste sisendite asendamine teiseste sisenditega“. Palume hinnata, kas eelnõus toodud ressursitõhususe mõiste vajab muutmist või täiendamist, seletuskirjas selle mõiste kohta selgitust ei ole. Üldises grupierandi määruses toodud energiatõhususe mõiste on oluline, kui toetust antakse sama määruse artikkel 38 alusel	Selgitame. Oleme kursis, et ÜGEM ressursitõhususe mõiste erineb TAT-i omast. ÜGEM ressursitõhususe mõiste on oluline ainult juhul, kui abi antakse art 47 alusel. See ei ole oluline, kui kasutame VTA-d, art-t 14, art-t 36 või art-t 38. Me ei toeta selle mõiste toomist TAT-i, sest me ei kirjuta ka muudel juhtudel kõiki ÜGEM-i erinevate abimeetmete nõudeid ja seal kasutatavaid definitsioone TAT-s ringi.
	Eelnõu § 2 lg 2 punkt 21 ja § 12: juhime tähelepanu, et eelnõus ei kasutata terminit „ümberpaigutamine“	Arvestame. Lisame kinnituse paragrahvi 12, et toetust ei taotleta projektile, mis on seotud tootmise

	rohkem kui §-s 2. Ümberpaigutamise mõiste on siiski tähtis, kui toetust antakse regionaalabina üldise grupierandi määruse artikkel 14 alusel. Nimelt nõuab artikkel 14 lõige 16, et abisaaja peab kinnitama, et kahe aasta jooksul enne abitaotluse esitamist ei ole toimunud ümberpaigutamist ettevõttesse, kuhu tehakse taotletud abi alusel algne investeering, ning ta võtab kohustuse, et ümberpaigutamist ei toimu kahe aasta jooksul pärast seda, kui taotletud abi alusel on algne investeering tehtud. Seetõttu palume lisada § 12 lõikesse 2 punkt, millega nõutakse taotluse esitamisel sellist kinnitust.	ümberpaigutamisega Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1060 artikli 73 lõike 2 punkti h tähenduses; Lisasime samamoodi täienduse riigiabi osas paragrahvi 12, kus nõuame põhjalikumat kinnitust riigiabi nõuetele, sh antud nõudele § 12 lg 2 p 17 alusel. Selleks, et oleks üheselt selge, et vastavaid kinnitusi nõutakse, parandasime § 12 lg 2 p 17 sõnastust.
	Eelnõu § 4 lg 3 punkt 1: palume täpsustada punkti sõnastust, kuna rakendusüksus peab säilitama nii vähese tähtsusega abi kui riigiabi andmisega seotud andmeid kümme aastat, nt järgmises sõnastuses „säilitama vähese tähtsusega ja riigiabi käsitlevaid andmeid kümme aastat alates päevast, kui käesoleva määruse alusel anti viimast korda üksikabi“.	Arvestatud, määrust täiendatud.
	Eelnõu § 6 lg 1: puudub üldise grupierandi määruse avaldamisviide (ELT L 187, 26.06.2014, lk 1-78), palume lisada.	Arvestame, määrust täiendatud.
	Eelnõu § 6 lg 3: palume viidata üldise grupierandi määruse artikli 1 lõigetele 2-6 (eelnõus viidatud lõigetele 2-5)	Arvestame, määrust korrigeeritud
	Eelnõu § 6 lg 6: soovitame täpsustada teksti ja viidata üldise grupierandi määruse artikkel 6 lõikele 2	Arvestame, määrust korrigeeritud
	Eelnõu § 6 lg 7: kuna alates 1.01.2024 kehtib Euroopa Komisjoni uus vähese tähtsusega abi määrus, siis palume teksti ajakohastada, nt nii: „Kui määruse alusel antav abi on vähese tähtsusega abi, järgitakse abi andmisel Euroopa Komisjoni määruses (EL) 2023/2831, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu	Arvestame, määrust korrigeeritud

	artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes (ELT L, 2023/2831, 15.12.2023) ja konkurentsiseaduse §-s 33 sätestatut	
	Eelnõu § 6 lg 8: esimeses lauses tuleks viidata lõikele 7 (praegu viide lõikele 6). Seoses komisjoni uue vähese tähtsusega abi määrusega muutus ka vähese tähtsusega abi ülemmäär ja arvestuspõhimõte, mistõttu tuleks ajakohastada ka teist lauset, nt järgmiselt: „Ühele ettevõtjale kõigist allikatest antud vähese tähtsusega abi ei tohi kolme aasta jooksul ületada 300 000 eurot.“	Arvestame, määrust korrigeeritud
	Eelnõu § 6 lg 9: lõikes tuleks asendada viited komisjoni määrusele (EL) nr 1407/2013 viidetega uuele määrusele (EL) 2023/2831.	Arvestame, määrust korrigeeritud
	Eelnõu § 7 lg 2 punkt 4: palume lisada viitesse üldise grupierandi määruse artikli 14 kohta ka lõige 7 (… artikli 14 lõigetes 4, 6, 7, 8 ja 9…), kuna ka lõikes 7 kirjutatakse abikõlblike kulude arvestamisest.	Arvestame, määrust korrigeeritud
	Eelnõu § 7 lg 5: palume kontrollida, kas viide määruse § 7 lõikele 2 on korrektne, pigem peaks viitama § 6 lõikele 2	Arvestame, määrust korrigeeritud.
	Eelnõu § 9 lg 4: lõikes toodud regionaalabi osakaalud (v.a Ida-Viru maakond ja LõunaEesti ehk Jõgeva, Põlva, Tartu, Valga, Viljandi, Võru maakonnad) kehtivad kuni 31.12.2024. Pärast seda kehtivad viie protsendipunkti võrra väiksemad regionaalabi osakaalud (vt Euroopa Komisjoni otsus SA.100251 - Eesti regionaalabi kaart (1. jaanuar 2022 – 31. detsember 2027)). Palume eelnõus täpsustada alates 1.01.2025 kehtivaid regionaalabi osakaale või selgitada seletuskirjas, miks ei ole vajalik sätestada eelnõus regionaalabi osakaale alates 1.01.2025 (nt et selleks ajaks on kõik toetuse	Arvestatud, lisatud täiendav lõige (4) paragrahvi 9, samuti täiendasime lõiget 3.

	andmise otsused tehtud või muudetakse määruses toodud regionaalabi osakaale enne nimetatud tähtaega).	
	Seletuskirja osa 4 (Eelnõu vastavus ELi õigusele): palume lisada viited Euroopa Komisjoni määrustele (EL) nr 651/2014 ja (EL) 2023/2831.	Arvestame, määrust korrigeeritud.
Regionaal- ja Põllumajandusministeerium	Määruse eelnõu § 13 lõikes 2 on sätestatud, et vähemalt 40% taotlusvooru eelarvest tuleb suunata toetusteks väljapoole Tallinna ja Tartu regioone. Palume eelnõusse lisada rakenduslikud sätted, kuidas vastav eesmärk tagatakse. Näiteks täiendades § 13 lõiget 3 rakendusüksuse õigusega peatada taotluste vastuvõtt Tallinna ja Tartu regioonides, kui nende piirkondade taotlejate rahastatud või menetluses olevate projektide toetusmaht ületab 60 protsenti taotlemiseks eraldatud eelarve mahust, ning lisades § 19 lõikesse 2 viite § 13 lõikes 2 toodud piirangu kohta.	Arvestame osaliselt. Täiendame määruse sõnastust, paragrahvis 13 on sätteid korrigeeritud. Täiendatud sõnastus tagab jätkuvalt selle, et Tallinna ja Tartu piirkonna regioonide nõue saab täidetud.
	Palume seletuskirjas välja tuua konkreetsed reeglid, mille alusel arvestatakse projekti asukohta, et määrata, kas toetus suunatakse Tallinna või Tartu regiooni või neist väljapoole.	Arvestame ja selgitame. Oleme Tallinna ja Tartu regiooni välja toonud terminites paragrahv 2 lõike 2 punktides 22 ja 23. Lisaks täiendasime paragrahvi 13 ja selle seletuskirja.
	Palume kontrollida üle § 17 lõigete 11-15 järjekord, kuna need ei vasta § 17 lõike 10 punktides 1-5 nimetatud kriteeriumide järjekorrale.	Arvestatud, oleme määrust korrigeerinud.
Riigi Tugiteenuste Keskus	Sekkumise pealkirjaks on meetmete nimekirja järgi 21.2.4.12 „Tööstuse ja teenindussektori, sh VKE-de energia- ja ressursitõhususe tõstmine ja auditite toetamine". Ka rakenduskava järgi peaks olema plaanis toetada lisaks tööstusele ka teenindussektorit. Praegusel juhul ei ole eelnõu § 10 lg 1 järgi teenindussektor toetatav. Seda ei ole samuti selgitatud seletuskirjas, miks laiemat sihtrühma ei plaanita toetada. Palun viia	Selgitame. Kliimaministeerium analüüsib ja teeb koostööd teenindussektoriga, et leida võimalikule toetusele asjakohane rakendus ning vajadusel täiendab metoodikat. Kuna analüüs võtab aega, siis on planeeritav esimene voor suunatud vaid tööstussektorile. Meile tänaste teadmiste juures panustab tööstussektor meie eesmärkide saavutamisse suurel määral ja efektiivselt, teenindussektori panuse suurus selgub

	eelnõu kooskõlla rakenduskavaga ja muudatuste korral lisada selgitus seletuskirja	analüüside käigus. Ehk oleme välja selgitamas, kas teenindussektoril on potentsiaal ressursse oluliselt tõhusamalt kasutada, selleks, et panustada meetme eesmärkide täitmisesse. Selleks et vajadusel teenindussektorit toetada, oleme planeerinud toetuse jagamist selliselt, et kogu toetust esimeses voorus välja ei jagata. Lisame selgituse määruse seletuskirja taotleja (prg) juurde.
	Eelnõu § 5 lg 1 järgi saab toetust küsida investeeringuteks, mis on toodud ressursiauditis. Varasemalt oli ettepanek, et tuleks täiendada ressursiauditi juhendit selliselt, et juba auditis välja toodud lahendused arvestaksid "ei kahjusta oluliselt" põhimõttega ning ka kliimakindluse aspektidega, sellisel juhul ei peaks taotleja investeeringute meetme jaoks uuesti vastavaid hindamisi läbi viima. Praegu on eelnõu § 12 lg 2 punktide 4 ja 20 järgi vajalik koos taotlusega vastavad analüüsid esitada. Kuna tegemist on täiendava kuluga ettevõttele, siis oleks endiselt ettepanek juba ressursiauditi raames DNSH ja kliimakindluse tagamisega seotud hindamised läbi viia või siis alternatiivselt lugeda need abikõlblikeks kuludeks	Arvestame osaliselt, ressursiauditi juhendit on vastavalt täiendatud. Lisame seletuskirja paragrahvi 5 ja 12 juurde täienduse, mis ütleb, kui projekti investeeringute toetamiseks on ressursiauditi raames "ei kahjusta oluliselt" põhimõtte ning ka kliimakindluse analüüsid eelnevalt tehtud ja asjakohased, siis eraldi neid uuesti teha ei tule. Oluline on, et analüüsid vastavad käesolevale määrusele ja kehtivale uuendatud ressursiauditi nõuetele.
	Eelnõu § 5 lg 1 p 4 on üheks teotatavaks tegevuseks teavitustegevus. Samas on teavitustegevus § 7 lg 2 punkti 3 kohaselt abikõlblik kulu. Täiesti piisab, kui projektiga seotud teavitustegevused abikõlblike kuludena loetleda. Soovitame dubleerimist vältida.	Ei arvesta. Varasemalt on tulnud soovitus, et abikõlblike kulude tagamiseks lisada teavitustegevus mõlemasse paragrahvi.
	Palun parandada eelnõus viide ÜGEM art 1 lõigetele järgnevalt: "§ 6 (3) Käesolevat määrust ei kohaldata	Arvestatud, määrust korrigeeritud.

	üldise grupierandi määruse artikli 1 lõigetes 2– 6 5 sätestatud juhtudel", sest ÜGEMi muudatusega lisati veel üks välistus, millisel juhul ÜGEMi ei kohaldata.	
	01. jaanuarist 2024. a jõustus uus horisontaalse Vähese tähtusega abi määrus. Seetõttu palun asendada komisjoni määrusest (EL) 1407/2013 tulenevad nõuded komisjoni määrusest (EL) 2023/2831 tulenevate nõuetega. Kindlasti on vaja muuta § 6 lõikeid 7, 8 (teist lauset) ja 9	Arvestame, määrust korrigeeritud.
	Eelnõu § 12 lg 2 punktid 20 ja 21 seavad taotlejale kohustuse viia läbi kliimakindluse hindamine ja esitada teise ehk täiendava metoodika alusel ka KHG jalajälje hindamise tulemused. Sõltuvalt punktis 2 toodud ettepanekutest, kui eelnõuga siiski sätestatakse kohustused taotlejale keskkonnaanalüüside teostamiseks, siis tuleks ühtlustada kliimakindluse tagamise raames läbiviidava CO2 jalajälje (mis on sisuliselt KHG jalajälg) hindamine punktis 21 toodud kohustusega teise metoodika alusel läbiviidava KHG jalajälje hindamisega. Sellest tulenevalt on sõnastusettepanek: „20) taristuinvesteeringute puhul, mille kestvus on vähemalt viis aastat, esitatakse kliimakindluse tagamise hinnang, mis sisaldab kasvuhoonegaaside jalajälje hinnangut ja kliimamuutustega kohanemise hinnangut rakendusüksuse kehtestatud juhendi kohaselt. Kasvuhoonegaaside jalajälje hindamisel tuleb lähtuda punktis 21 kirjeldatud metoodikast, arvestades kliimakindluse tagamise hindamise juhendis toodud lävendeid ning tuues välja järelduse kas kasvuhoonegaaside jalajälg on kooskõlas 2030. aasta ja 2050. aasta kliimaeesmärkidega.“	Arvestame, määrust täiendatud väljapakutud sõnastusega.

	Eelnõu § 17 lg 1 on määratud vastavuskriteeriumid. Ettepanek on kehtestada punktis 6 olev lävend ka õigusselguse huvides toetatava tegevuse tingimusena. Lisaks tuleb valikukriteeriumidena hinnata hiljem KHG tulemust, ressursitootlikkuse kasvu, ressursikasutuse paranemist, kliimakindluse tagamist, et toetust saaks parema keskkonnatulemusega projekt.	Mitte arvestatud. Esmase toorme sääst on kaetud vastavuskriteeriumite ja tulemusnäitajaga.
	Eelnõu § 23 lg 2 p 4 kestuse nõude periood algab projektile lõppmakse tegemisest, palun eelnõu sõnastust täiendada.	Arvestame, määrust täiendatud.
	Eelnõu § 23 lg 3 ja § 25 lg 5 kasutatakse hanke mõistet. Palun defineerida	Arvestame osaliselt, Paragrahvi 23 lõike 3 punktis 1 on toodud, et toetuse saaja teeb riigihanke ja ostumenetluse ühendmääruse §-s 11 sätestatud nõuete kohaselt. Hanke mõiste on selgitatud lisaks seletuskirjas.
	Eelnõu § 23 lg 3 p 2 sätestab võimaluse toetuse rahuldamise otsuses kehtestada riigihanke alusdokumentide ostumenetluse dokumentide eelkontrolli kohustuse. Sama lõike punktis 4 kehtestatakse kohustus alati esitada rakendusüksusele eelnevaks ülevaatamiseks kõik lepingumuudatused. Taoline lähenemine võib tekitada segadust. Palun ühtlustada riigihangete ja ostumenetlustega seotud dokumentide eelkontrolli protseduur	Mittearvestatud. Eraldi on hange ja ostumenetlus määruses toodud.
	Eelnõu § 23 lg 3 p 2 puhul ei ole üheselt aru saadav, mis dokumentide kohta rakendusüksus oma arvamuse esitab 20 tööpäeva jooksul (kas p 4 nimetatud muudatuste kohta või ka p 3 nimetatud hankemenetluste ja ostumenetlustega seotud dokumentide kohta). Palun kontrollida ja teha vajalikud täiendused.	Arvestame. Korrigeerisime sõnastust määruses. Punkt 5 käib vaid punkti 4 kohta, seega punkti 4 korrigeeritud järgmiselt: „4) toetuse saaja esitab enne lepingu muutmist rakendusüksusele ülevaatamiseks muudatuse kavandi. Rakendusüksus avaldab dokumentide kohta arvamuse 20 tööpäeva jooksul.“

	Eelnõu § 23 lg 3 p 3 juhime tähelepanu, et ühendmääruse § 10 lg 1 p 15 kohaselt tuleb rakendusüksusele esitada ka lihtsustatud kulude korral riigihanke andmed, kui riigihanke enda eeldatav maksumus ilma käibemaksuta on võrdne riigihanke rahvusvahelise piirmääraga või ületab seda. Palun eelnõud vastavalt korrigeerida.	Ei arvesta. Ei kohaldu, sest toetust ei taotle riigiasutused ning alla 200 000 kogumaksumus jääb alla rahvusvahelise summa.
	Eelnõu § 25 lg 5 p 1 ja 2 on dubleerivad. Palun kontrollida ja teha vajalikud muudatused.	Mittearvestatud. Kuna on tulnud varajasemalt ettepanek, et peaks olema eraldi kogu info ja siis eraldi maksete sätted, seetõttu ei muuda, kattumust ei esine.
	Seletuskirja palun lisada põhjendus miks art 36, 38 ja 47 alusel suurettevõtjale antava abi osakaal on 5% võrra suurem kui näevad ette ÜGEMi vastavad sätted (art 36 lg 5, art 38 lg 4, art 47 lg 8).	Mittearvestatud. Abi osakaal suurettevõtjale ei ole suurem, kui ÜGEM vastavad artiklid lubavad – vastasel korral me ei saaks seda anda. 5 protsendi võrra suurem määr tuleneb vastavalt art 36 lg-st 8, art 38 lg-st 6 ja art 47 lg-st 9. Seda ei peaks seletuskirjas selgitama.
	Riskid ei ole korrektselt hinnatud. Korruptsiooni ja huvide konflikt peaks olema kõrge riskiga, kuna ei ole teada, kes taotlusi esitavad ja kuidas on riskid maandatud. Seega peaks olema see risk informatsiooniks rakendusüksusele, et läbi kontrollitegevuse riski maandada. Samuti ei ole riski "Toetuse kasutamine ei ole läbipaistev ja/või ei toimu konkurentsi ära kasutades" õigesti hinnatud lähtuvalt kriteeriumidest. See on ka tegelikult kõrge risk ja see tuleb rakendusüksusel läbi kontrollitoimingute maandada. Kindlasti ei ole selle meetme määrus madala riskiga. Palun hinnata riskid õigesti ja anda suunised rakendusüksusele, kuidas riske tõhusamalt maandada	Arvestatud, analüüsisime ning selle tulemusena korrigeerisime korruptsiooni ja huvide konflikti skoori. Hindasime korruptsiooni skooriga 1.
	Kuna toetuse andmise tingimused on seotud Kliimaministeeriumi keskkonnavaldkonna strateegilise arengudokumendiga (KEVAD), siis tuleb kehtestada määruse jõustumisel vastav rakendussäte (näiteks	Arvestame, viide KEVADele eemaldatud, lisatud viide Riigi jäätmekavale 2023-2028 ehk lisatud, et projektid peavad olema muuhulgas kooskõlas ka riigi jäätmekava 2023-2028 eesmärkidega.

	määruse kehtivus siduda Kliimaministeeriumi keskkonnavaldkonna strateegilise arengudokumendi jõustumisega), kuna taotlusi ei saa enne koostada ega hinnata, kui KEVAD on jõustunud.	
Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium	Määrusega reguleeritakse toetuse andmise tingimusi „Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava 2021–2027“ (edaspidi rakenduskava) poliitikaeesmärgi nr 2 „Rohelisem Eesti“, erieesmärgi nr 6 „Ring- ja ressursitõhusale majandusele ülemineku edendamine“ meetme 21.2.4.1 „Ringmajanduse korraldamine” sekkumises nr 21.2.4.12 „Tööstuse ja teenindussektori, sh VKEde energia- ja ressursitõhususe tõstmine ja auditite toetamine“. Palume kaaluda lisaks mäetööstusele ja töötlevale tööstusele sarnase toetuse väljatöötamist ka teenindussektorile. Teenindussektor on seni ressursitõhususe tõstmise toetusmeetmetest kõrvale jäänud, ent sektori valmisolek ressursitõhususe saavutamiseks on suur, ka nt Turismisektori kestlikkuse uuringu üks peamisi järeldusi on: „Peamisteks kestlikkuse poole püüdlemise motivaatoriteks on klientide ootustele vastamine, ressursisääst ja suurem tulu.“ Teenindussektori ootus riigi toetusele ning toetuste õiglasele toetuste jaotusele sektorite vahel on suur, vt nt ülal viidatud uuringu mõned ettepanekud Kliimaministeeriumile: „Kujundada sarnaselt tööstussektori ja põllumajanduse toetamisele kestlikkuse edendamisel, keskkonnamõjude vähendamisel ja õiglase ülemineku tagamisel toetusmeetmed teenindussektorile, sh turismiettevõtetele“; „Toetada energiatõhususe tõstmist, sh auditeid, taastuvenergia tootmise rajamise ja liitumistasude maksmise võimekust, hoonete	Kliimaministeerium analüüsib ja teeb koostööd teenindussektoriga, et leida võimalikule toetusele asjakohane rakendus ning vajadusel täiendab metoodikat. Kuna analüüs võtab aega, siis on planeeritav esimene voor suunatud vaid tööstussektorile. Kliimaministeerium analüüsib ja teeb koostööd teenindussektoriga, et leida võimalikule toetusele asjakohane rakendus ning vajadusel täiendab metoodikat. Meile tänaste teadmiste juures panustab tööstussektor meie eesmärkide saavutamisse suurel määral ja efektiivselt, teenindussektori panuse suurus selgub analüüside käigus. Ehk oleme välja selgitamas, kas teenindussektoril on potentsiaal ressursse oluliselt tõhusamalt kasutada, selleks, et panustada meetme eesmärkide täitmisesse. Töörühma töösse on kaasatud ka teenindussektori esindajaid ning teenindussektori analüüsi koostamisse ka Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi turismivaldkonna ning Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuse turismiosakonna töötajaid. Selleks et vajadusel teenindussektorit toetada, oleme planeerinud toetuse jagamist selliselt, et kogu toetust esimeses voorus välja ei jagata. Lisame selgituse määruse seletuskirja taotleja (prg) juurde.

	renoveerimist energiatõhususe suurendamiseks, mahuka energiatarbimisega põhivara ja seadmete uuendamist“; „Kaardistada koostöös huvigruppidega (ettevõtted, eksperdid, sihtkohad, omavalitsused, haridus- ja teadusasutused jt) turismisektoris lahendamist vajavad suurima mõjuga teemad ning suunata kvoodituru tuludest vahendeid nendega tegelemiseks.“ Teenindussektor on oluline ressursside, sh soojus- ja valgusenergia, vesi, toit, puhastusvahendid, tekstiilid jm kasutaja. Lisaks on teenindussektoril igapäevane kokkupuude kogu elanikkonnaga ning selle kokkupuute käigus tekkinud kogemus mõjutab iga tarbija ja üksikisiku väärtuseid. Nt restoranis kasutatavad toidu säästmise tehnoloogia ja võtted võivad mõjutada restoranikülastajat ka oma igapäevaelus toitu säästma või oma järgmisel külastuskorral ressursisäästlikku teenust nõudma. 2 (2) Sarnase meetme väljatöötamisel teenindussektorile tuleb võtta arvesse teenindussektori eripärasid, nt suure mikro- ja väikeettevõtete osakaalu tõttu rakendada madalamat miinimumtoetuse summat ja võimalusel madalamat omafinantseeringu määra, võimaldada toetust taotleda ka töötajate koolitamiseks. Teenindussektori puhul peab ka arvestama, et teenuse (nt hotelli või restorani) operaator ei ole sageli selle kinnisvara omanik ning kummalgi osapoolel ei pruugi selle ärimudeli tõttu olla piisavalt motivatsiooni suurema ressursitõhususe saavutamiseks. Tuleks välja töötada lahendus, kuidas motiveerida üht või teist osapoolt ühiselt või eraldi tegema investeeringuid ressursitõhususse. Tuleb arvestada, et teenindussektori puhul on tegevusalasid raskem piiritleda ning taotlejate	

	eristamine EMTAK koodide põhiselt võib olla keeruline, seega võiks kaaluda ka alternatiivseid võimalusi toetatava tegevusala piiritlemiseks. Teenindussektori toetamisel võib olla vajalik välja töötada ka erinev KHG auditi ja ressursiauditi vorm ning täiendavalt koolitada audiitoreid. Palume nende vormide valideerimisel kindlasti kaasata teenindussektori erialaliitude ja ettevõtete esindajaid. Teenindussektorile ressursitõhususe toetusmeetme väljatöötamisel palume kaasata Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi turismivaldkonna ning Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuse turismiosakonna töötajaid.	
Eesti keemiatööstuse Liit	Mis ringmajanduse mõiste? Kliimaministeerium lähtub oma ülesannetest tulenevalt jäätmepüramiidist, mitte ringmajandusest kestlikkuse aruandluse ning ISO ringmajanduse standardite mõistes.	Selgitame, Kliimaministeerium lähtub oma tegevuses nii jäätmevaldkonna eesmärkidest kui ringmajanduse eesmärkidest laiemalt.
	Põhjendamata on investeeringumeetmesse sisenemise andmine piiratud arvu juhtaudiitorite kätte. Ettevõte, kes sooviks praegu meetmesse siseneda, peaks ootama mitu kuud mil esimestel juhtaudiitoritel tekib võimalus audit läbi viia, selleks ajaks võib voor läbi olla. Juhtaudiitori nõude kõrvaldamine võimaldaks kaasata laiemat ekspertide ringi, ettevõtte oma insenere ja väliseksperte.	Mittearvestatud. Juhtaudiitori nõue on eelmisel rahastusperioodil ennast õigustanud, see tagab auditite kvaliteedi. Eelmisel perioodil koolitati eraldi ressursiaudiitoreid ja neid on meie hinnangul turul piisavalt. Lisaks jagati eelmisel perioodil toetust isegi suuremas mahus ja pole teada, et juhtaudiitori nõude tõttu oleks jäänud kellelgi audit koostamata või investeeringud tegemata.
Keskkonnaagentuur	§ 4. peaks reguleerima rakendusüksuse kohustusi. Antud punktis on kajastatud vaid riigiabist tulene kohustus, mis aga kindlasti ei ole piisav ja põhjendatud. Seega palun täiendada antud paragrahvi nii, et tagatud	Mittearvestatud. Rakendusüksuse kohustused on reguleeritud ühendmääruses ja muudes õigusaktides ja oleme seisukohal, et käesolevas määruses puudub vajadus neid dubleerida.

	oleks, et kõik RÜ kohustused tuleksid välja ning on kõikidele osapooltele üheselt mõistetav. Alternatiiv on antud paragrahvi viimine peatükki 5.	
	§ 4 (4) täiendada alljärgnevalt: „Rakendusüksus koostab, kehtestab ja avaldab oma kodulehel mõistliku aja jooksul enne taotluste vastuvõtu algust asjakohased juhendid ja vormid“. Antud täiendus või täpsem ajaline täiendus on vajalik tagamaks taotlejate võrdne kohtlemine ehk arvestada tuleb, et kuna määruse koostamise juures on olnud vaid valitud seltskond ettevõtteid, siis nendel on tekkinud täna juba eelis, sest neil on nõuete jmt juhendite eelnõusid tutvustatud, võrreldes nendega kes esimest korda hakkavad tutvuma.	Mittearvestatud ja selgitame, et rakendusüksus arvestab juba praegu seda, et kõik vajalikud juhendid saaksid kodulehel võimalikult varakult üles ja kõigil oleksid võrdsed võimalused nendega tutvumiseks.
	Viitamine – vastavalt õigusloome heale tavale tuleb dokumendis läbivalt kasutada ühte tüüpi viitamist, nt kas viidatakse edasi või ainult tagasi. Käesolevas määruse on aga nii edasi, tagasi kui ka ühes paragrahvis mõlemat lahendust kasutatud, mis ei ole üheltpoolt kooskõlas hea tavaga ning samuti raskendab õigusaktist üheselt arusaamist.	Mittearvestatud, mõlemad viitamise viisid on kasutusel, kuna sedamoodi on määruses kõige mõistlikum.
	§ 7 (2) 1 ja 2 viia kokku, tagamaks sõnumi selgus ehk me räägime nende seadistamiste kuludest mis on toodus punktis 1, mitte igasuguste ettevõtte poolt tehtud investeeringute seadistamiste kuludest. Alternatiiv on viidata tuua punktile 1 viide punkti kaks.	Mitte arvestatud. Oleme seisukohal, et lõike 2 alguses viidatud toetatavad tegevused ja eesmärk näitavad selgelt, et abikõlblikud on vaid selle konkreetse määruse alusel tehtavad ja loetletud kulud, sh ka seadistamise kulud.
	§ 7 (2) reguleerib abikõlblikke kulusid, kuid seletuskirjas ei ole neid kulusid lahti kirjeldatud ehk korratud on määruse sõnastust. Seega on arusaamatu millele siiski konkreetselt toetust võimalik taodelda (nt mis on keskkonnakaitseks antava abi korral	Mittearvestatud. Mitmed viidatud kulud (punktid 4-7) on seotud riigiabiga ja sätestatud täpsemalt üldise grupiabi määruses. Leiame, et neid ei ole mõistlik seletuskirjas dubleerida.

	abikõlblikud täiendavad investeerimiskulud?). Lahti kirjutamine on vajalik tagamaks selgus kui ka toetuse saajad saaksid ikkagi täpsemalt aru millele ja mis ulatuses on võimalik toetust saada, on vajadus täiendada ja lahti kirjutada seletuskirja määruse lõikes 2 toodud abikõlblike kulude osa.	
	Seletuskirjas on § 7 (3) lahti kirjutatud nii lõike 2 kui ka 3 all. Palun viia ühe lõike kohta käiv kokku ühte koha ja vastava lõike alla.	Arvestatud, seletuskirja korrigeeritud
	Ettepanek on § 7 (3) viia § 9, sest paragrahv 7 ei räägi piirmääradest ja toetusemääradest vaid kulude abikõlblikkusest. Seda toetab ka § 12 (1) toodu, mis viitab, et toetuse piirmäärad on fikseeritud § 9.	Mittearvestatud kuna selliselt on täpsustatud kindlasummalist makset.
	§ 10 (4) on toodud nõue, mis pole lahti kirjeldatud seletuskirjas, seega jääb ebaselgeks miks selline kriteerium on sätestatud ehk mida soovitakse saavutada sellise kitsenduse/lahendusega Lisaks vajab täpsustamist mida mõeldakse „majandusaasta keskmine müügitulu summeeritult“, sest sellist terminit raamatupidamises ei kasutata ning ebaselgeks jääb kuidas seda arvutada. Vajadusel tuua juurde näitlik arvutus.	Arvestatud osaliselt, nõue selgitatud seletuskirjas. Piirmäär on seatud põhjusel, et vältida olukorda, kus ettevõte taotleb endale üle jõu käivat taotluse summat. Toetuse jagamisel on oluline silmas pidada, et ettevõte oleks jätkusuutlik ka pärast projekti. Samuti on piirmäära eesmärk välistada alustavad ettevõtted või need kes on tegutsenud lühikest aega. Soovime toetada juba toimivaid ettevõtteid, kes soovivad ressursisäästu saavutada. Alustaval ettevõttel ei ole võimalik ka ressursisäästu saavutada, kuna puudub võrdlusmoment olemasolev olukorraga.
Eesti Toiduainetööstuse Liit	Palun konkretiseerida mõistet „esmatooraine“? Kui see tähendab näiteks piimatööstuses toorpiima kui esmase ja põhitooraine säästu või metallitööstuses metalli säästu, välistame toetuse saajate nimekirjast sellised töötleva tööstuse sektorid juba eos. Muude tootmisressursside säästuga ei pruugi e/v mahtuda oodatava tulemuse piiridesse.	Selgitame. Soovime eraldi iga taotluse juures lähtuda ettevõtte enda selgitustest, st soovime projektipõhist lähenemist jätkata ega soovi esmatoorainet konkreetselt sõnastada. Iga taotlust hinnatakse eraldiseisvalt lähtudes etteantud nõuetest ja taotleja selgitustest.

Taasterahastu OÜ	Võrreldes perioodi 2014-2020 struktuuritoetuse seaduse §14 alusel kehtestatud määrustega (nt nr 22, vastu võetud 04.07.2016 Toetuse andmise tingimused meetme „Ettevõtete energia- ja ressursitõhusus tegevuse „Investeeringud parimasse võimalikku ressursitõhusasse tehnikasse; ressursijuhtimissüsteemide ja toetatavate IT-rakenduste toetamine jaoks“ avatud taotlemise korral) on perioodil 2021 – 2027 oluliselt muutunud nii EL poliitika (rohepööre, ringmajanduse tegevuskava, kliimaneutraalsuse eesmärk) kui Eesti tööstusettevõtete vajadused ja konkurentsipositsioon. Määruse eelnõu lisana kehtestatav ressursiauditi aruande koostamise metoodika ei ole ringmajanduse osas aga määruse eelnõu eesmärkidega kooskõlas ning ei toeta innovatiivsete ringmajanduse praktikate juurutamist Eesti ettevõtetes. Alljärgnevalt selgitus ning ettepanek määruse eelnõu lisa – Nõuded ressursiauditile muutmisele. Võrreldes eelmise rahastusperioodi ressursitõhususe toetusmeetmetega, on käesoleva määruse eelnõuga plaanitava investeeringumeetme fookus pöördunud ringmajanduse suunda ning ka RES protsessis eeldatakse, et tegemist on ressursitõhususe ning ökoinnovatsiooni tegevusega ringmajanduse korraldamise meetme raamides. Oluliselt muutunud on ka toetuse andmise eesmärk. Eelmisel rahastusperioodil oli toetuse eesmärk suurendada ressursitootlikust ettevõtetes innovaatiliste tehnoloogiate ja lahenduste kasutuselevõtu kaudu. Käesoleva määruse eelnõu kohaselt on lisandunud sellele terve rida teisi eesmärke, sh peab toetus aitama kaasa kliimaneutraalsele majandusele ja kliimamuutustega kohanemisele ning	Mitte arvestatud ja selgitame. Eesmärk on täienenud „ei kahjusta oluliselt“ ja kliimakindluse teemal. Panus nende eesmärkide täitmisesse tuuakse välja ka ressursiauditis ja juhised ka ressursiauditi juhendis kirjeldatud. Panus „ei kahjusta oluliselt“ ja kliimakindluse eesmärkidesse on nõutud nii ressursiauditi kui investeeringute määruses. Meetme tegevuste eesmärgiks koos lisatud põhimõtete arvestamisega on edendada ressursitootlikkust ja toetada ringmajandusele üleminekut, mis omakorda aitavad kaasa kliimaeesmärkide saavutamisele. Ressursiauditid panustavad nendesse eesmärkidesse ja ressursiauditi juhend arvestab nende eesmärkidega. Oleme teadlikult juhtaudiitorile jätnud suurema vastutuse ja õiguse oma tiim vastavalt vajadusele ise koostada. Juhtaudiitori nõue ei takista juhtaudiitoril kaasata analüüsi koostavate ekspertide hulka vajadusel ka ringmajanduse ja/või kliimavaldkonna või muid eksperte, kui selleks on vajadus.

	tugevdama Eesti majanduse rahvusvahelist konkurentsivõimet. Lisandunud on ka eesmärk hoida Eesti 2035 aluspõhimõtteid ja aidata keskkonna- ja kliimaeesmärke ning regionaalarengut toetaval moel kaasa sihi „Majandus - Eesti majandus on tugev, uuendusmeelne ja vastutustundlik“ saavutamisele. Sellest fookuse muutumisest tulenevalt hinnatakse toetuse andmisel projekti edukust näitajatega „ressursitootlikkus“, „kasvuhoonegaaside netoheide ekvivalenttonnides“, „ringleva materjali määr“ ja „tööjõu tootlikkus“. Toetuse väljundnäitaja ei ole aga enam „energia- ja ressursisäästuks toetust saanud ettevõtete arv” (nagu eelmisel rahastusperioodil) vaid ringmajanduses toetatavate ettevõtjate arv. Seega vastab uue rahastusperioodi ja käesoleva määruse eelnõu põhimõtteline lähenemine Eesti tööstuse muutunud vajadustele, sest on suunatud ettevõtete konkurentsivõime suurendamisele muutunud majandusoludes. Paraku on investeeringutoetuse eelduseks ettevõttes läbi viidav audit, selle metoodika on aga jäänud samaks, mis eelmisel rahastusperioodi. Sellest tulenevalt ei toeta plaanitav auditi metoodika määruse alusel antava investeeringutoetuse eesmärgi saavutamist piisavalt vajalikul määral. Kõige olulisem – metoodika alusel koostatud audit ei võimalda toetuse andmisel kasutada näitajat “ringleva materjali määr” ning metoodikas esitatud nõuded auditi tiimile ei võimalda ka kaasata ettevõttevälisеid eksperte, kes valdaksid materjaliringluse analüüsi metoodikaid. Ettepanek. Eeltoodust tulenevalt tuleks üle vaadata metoodikas esitatud nõuded tiimile. Näiteks ei ole muutunud fookusega toetuse puhul enam põhjendatud	

	juhtaudiitorite ringi piiramine volitatud energiatõhususe spetsialisti, volitatud elektriinseneri ja/või volitatud soojusenergeetikainseneri tase 8 kutseeksami läbinutega. Tiimile esitatavates nõuetes tuleks vajalike kompetentside osas aga lisada kompetentsid „elutsükli mõtteviisi valdamine vastavalt ISO ringmajanduse standardite nõuetele“. Lisaks juhin tähelepanu asjaolule, et hetkel on juhtaudiitorile esitatavad nõuded diskrimineerivad ringmajanduse, keskkonnajuhtimise ning tööstusökoloogia väljaõppega ekspertide suhtes kuna määruse eelnõu lisas Nõuded ressursiauditile kehtestatava metoodikaga vastavad juhtaudiitori nõuetele ainult need eksperdid, kes on läbinud Arhitektuuri, Geomaatika, Ehituse ja Kinnisvara valdkonna Volitatud energiatõhususe spetsialisti kutsestandardile vastava, Eesti Kütte- ja Ventilatsiooniinseneride Ühenduse poolt korraldatava kutseeksami ning tõendanud valitava kompetentsi B.2.8. Ettevõtte ressursitõhususe auditeerimine olemasolu.	